

ΧΡΑΝ 1/6
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
1931

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

57

50

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΛΕΞΗ ΔΗΜΑΡΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1931

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρ. 5 τοῦ Νόμου 4373 «περὶ διαρρυθμίσεως τῶν σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως» καὶ τὸ ἄρθρον 8 ἐδάφ. 1 παράγρ. ε' τοῦ Νόμου 4653 «περὶ διοικήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως» προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ, λαβόντες ὑπ' ὄψει καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 123 πράξιν τοῦ Ἐκπ. Γνωμοδ. Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν :

Ἄρθρον 1ον.

Τὸ πρόγραμμα τῶν εἰς τὰ Γυμνάσια, τὰς δύο κατωτέρας τάξεις τῶν Πρακτικῶν Λυκείων καὶ ἡμιγυμνάσια τοῦ Κράτους, Δημόσια καὶ Ἰδιωτικά, διδακτέων μαθημάτων κανονίζεται ἀπὸ μὲν τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1931—32 διὰ τὰς δύο κατωτέρας τάξεις αὐτῶν, ἐφεξῆς δὲ κατ' ἔτος δι' ἐκάστην τῶν ἐπομένων τάξεων τῶν Γυμνασίων ὡς ἀκολούθως :

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Τάξις Α'.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Μετὰ σύντομον γεωγραφικὴν ἐξέτασιν τῆς χώρας, ἐν ἣ ἔδρασεν ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, ἐπισκόπησις τῆς ἱστορίας του, ἰδίως δὲ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς του ἐξελίξεως, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἱστορικοῦ του βίου μέχρι τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐνδιατρίβουσα κυρίως εἰς τὰ ἱστορικὰ σημεῖα, τὰ προπαρασκευάσαντα ἢ καταστήσαντα ἀναγκαίαν τὴν ἔλευσιν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ.

Τάξις Β'.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Μετὰ σύντομον ἐπισκόπησιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἰησοῦ παραστατικὴ ἱστορία τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Κυρίου, βασιζομένη καὶ ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως περικοπῶν ἐκ τῶν ἱστορικῶν μερῶν τῶν Εὐαγγελίων.

Τάξις Γ'.

Ἱστορία τοῦ ἔργου τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐξαιρομένων ἰδίᾳ τῶν μερῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς διαφορὰς τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῆς Ὀρθόδοξου καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ

τονιζομένων τῶν σημερινῶν σχέσεων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας πρὸς τὰς λοιπὰς (ἐνωτικὴ κίνησις) καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας κοινωνίας τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. (Πανορθόδοξον Συνέδριον ἐν Κων)πόλει, ἡ ὀρθόδοξος Προσύνοδος ἐν Ἀγίῳ Ὁρει).

Τάξις Δ'.

1. Μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Π. Διαθήκην ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκλεκτῶν περικοπῶν ἔκ τε τῶν Ἱστορικῶν καὶ τῶν Ποιητικῶν καὶ τῶν Προφητικῶν βιβλίων αὐτῆς, ὧν τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀντιλήψεις τοῦ Ἰσραὴλ καὶ σχετίζεται μὲ τὴν ἔλευσιν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, μέχρι τέλους Δεκεμβρίου.

2. Μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Διαθήκην ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν ἔκ τῶν βιβλίων αὐτῆς (Εὐαγγελίων, Πράξεων καὶ Ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων), ἀναφερομένων εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ ἔτους.

Τάξις Ε'.

Ὁρθόδοξος κατήγησις δι' ἀνακεφαλαιώσεως καὶ συστηματοποιήσεως τῶν ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσιν ἐξαχθεισῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν καὶ καθορισμοῦ τῶν μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ὑφισταμένων δογματικῶν διαφορῶν καὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς Χριστιανικῆς ὑπὲρ τὰς λοιπὰς θρησκείας μέχρι τέλους Ἰανουαρίου.

Σύντομος καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐποπτικὴ Λειτουργικὴ μετ' ἀναγνώσεως τῶν κυριωτέρων προϊόντων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνολογίας ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

Τάξις ΣΤ'.

Χριστιανικὴ Ἠθικὴ δι' ἀνακεφαλαιώσεως καὶ συστηματοποιήσεως τῶν ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσιν ἐξαχθεισῶν ἠθικῶν ἀληθειῶν.

2. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Τάξις Α'.

1. **Γλωσσική διδασκαλία** ἐπὶ τῇ βάσει ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ περικοπῶν τοῦ ἐγκεκριμένου Ἀναγνωστικοῦ αὐτῆς.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνωτέρω ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας καὶ ἐν παραλληλισμῶ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐξέτασις τῆς Γραμματικῆς τοῦ Ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου μέχρι τῶν εἰς-μὴ συμπεριλαμβανομένων.

Ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐντύπωσιν τῶν ἐκάστοτε ἐξεταζομένων μερῶν τῆς Γραμματικῆς (ὡς γραφὴ κατ' οἶκον ἢ ἐν τῷ σχολείῳ γυμνασμάτων κλίσεις, διορθουμένων ἐν τῷ σχολείῳ ὑπὸ τῶν μαθητῶν, προφορικῆ ἢ γραπτῆ ἐπὶ τοῦ πίνακος ἐν τῷ σχολείῳ μετάφρασις εἰς τὸ ἀρχαῖον ἰδίωμα τῶν εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν συντεταγμένων σχετικῶν περικοπῶν τοῦ ἐγκεκριμένου Ἀναγνωστικοῦ, ἰδίᾳ δὲ μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νέον ἰδίωμα ἢ ἀντιστρόφως προτάσεων συντεθειμένων ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ σχετικῶν πρὸς τὰ ἐξετασθέντα μέρη τῆς Γραμματικῆς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν σύνδεσις τῶν μεταφραζομένων εἰς τὸ ἀρχαῖον εἰς μικρὰς προφορικὰς ἢ γραπτὰς συνθέσεις κτλ.).

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ β' τριμήνου, ἐξ ἀφορμῆς ἐπίσης τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀναγνωστικοῦ καὶ ἐν παραλληλισμῶ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα συντακτικὰ φαινόμενα τῆς νέας Ἑλληνικῆς, ὅλως πρακτικῆ ἐξέτασις τῆς χαρακτηριζούσης τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἀκολούθου συντακτικῆς ὕλης : τῆς κατὰ πάσας τὰς πλαγίας πτώσεις ἐκφορᾶς τοῦ ἀντικειμένου, τοῦ εἰδικοῦ καὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τοῦ ὑποκειμένου αὐτῶν, τῆς τροπῆς τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν καὶ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου, τῆς χρήσεως τῶν μετοχῶν καὶ τῆς ἀναλύσεως αὐτῶν, τῆς ὀργανικῆς Δοτικῆς,

τῆς Δοτικῆς τοῦ αἰτίου καὶ τῆς Αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορᾶς.

2. *Εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν βίον* καὶ τὰ προσετὰ εἰς αὐτοὺς στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ. Πρὸς ταύτην χρησιμοποιοῦνται:

α') Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τῶν περικοπῶν τοῦ Ἀναγνωστικοῦ,

β') Ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας ἐν δοκίμῳ ἐμμέτρῳ μεταφράσει εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, γινομένη ἐπὶ δύο καθ' ἑβδομάδα ὥρας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι τέλους Μαρτίου καὶ

γ') Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκλογῶν ἐκ τῶν Νεκρικῶν Διαλόγων τοῦ Λουκιανοῦ, γινομένη ἐπὶ δύο ὥρας καθ' ἑβδομάδα καθ' Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον.

Λογικὴ ἐπεξεργασία καὶ σύνδεσις τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων πρὸς σχηματισμὸν περιεκτικῆς καὶ σαφοῦς εἰκόνας αὐτῶν.

Πραγματικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς συναγωγὴν καὶ ταξινόμησιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀπαντώντων προσετιωτέρων στοιχείων τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκτίμησις τῶν στοιχείων τούτων ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Τάξις Β'.

1. *Γλωσσικὴ διδασκαλία* ἐπὶ τῇ βάσει ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ περικοπῶν τοῦ ἐγκεκριμένου Ἀναγνωστικοῦ αὐτῆς.

Ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς καὶ ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα γραμματικὰ φαινόμενα τῆς Νέας Ἑλληνικῆς ἐξέτασις τῶν ὑπολοίπων μερῶν τῆς Γραμματικῆς τοῦ Ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου.

Ἐργασίαι τῶν μαθητῶν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐντύπωσιν τῶν ἐκάστοτε ἐξεταζομένων μερῶν τῆς Γραμματικῆς, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει.

Ἐξέτασις ὡς ἐν τῇ Α' τάξει τῆς χαρακτηριζούσης τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἀκολούθου συντακτικῆς ὕλης:

τῆς συμφωνίας τοῦ κατηγορουμένου καὶ τοῦ ῥήματος πρὸς δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τοῦ διορισμοῦ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ ἐπιθέτου, τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν, τῶν προθετικῶν διορισμῶν καὶ τῆς συντάξεως τῶν διαφόρων προθέσεων, τῆς Γενικῆς ἀπολύτου, τῆς Εὐκτικῆς καὶ τῆς Ὀριστικῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων μετὰ τοῦ ἄν, τῶν ἐπιρρηματικῶν διορισμῶν, τῆς χρήσεως τῶν Ἑγκλίσεων ἐν τῷ ἀπολύτῳ καὶ τῷ ἐξηρημένῳ λόγῳ, τῆς Εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων, τῶν ἀποφατικῶν μορίων καὶ τῆς συντάξεως τοῦ ἀπαγορευτικοῦ μή.

2. **Ἀνάγνωσις συγγραφέων.** Εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὰ προσιώτερα στοιχεῖα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Λογοτεχνικὴ στοιχείωσις αὐτῶν.

α. Ἀνάγνωσις κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἐν τῇ τάξει διδασκομένην Ἱστορίαν ἐκλογῶν ἐκ τῶν τὰ Ἑλληνικά πραγματευομένων βιβλίων τοῦ Ἡροδότου (βιβλ. V-IX) ἐν δοκίμῳ μεταφράσει εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα τῶν εὐκολωτέρων καὶ ὁμαλωτέρων μερῶν τῆς Κύρου Ἀναβάσεως τοῦ Ξενοφῶντος, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως ἐκτενῶν, σαφῶν καὶ γλαφυρῶν περιλήψεων ἢ καὶ δοκίμου μεταφράσεως τῶν λοιπῶν μερῶν, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τέλους Φεβρουαρίου. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα ἐκλογῶν ἐκ τῶν δύο πρώτων βιβλίων τῆς Ἀναβάσεως τοῦ Ἀρριανοῦ (πλὴν τῶν κεφαλαίων 7-11 τοῦ πρώτου βιβλίου), ὡς καὶ γλαφυρᾶς μεταφράσεως τοῦ ὑπολοίπου μέρους τοῦ ἔργου, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τέλους τοῦ ἔτους.

Λογικὴ ἐπεξεργασία καὶ σύνδεσις τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς σχηματισμὸν περιεκτικῆς, ἀλλὰ σαφοῦς ἐκόνος τῆς ὅλης ἐξελίξεως τῶν ἱστορουμένων.

Ἐξαγωγή, ταξινόμησις καὶ ἐκτίμησις τῶν ἐν τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἀπαντώντων προσιωτέρων στοι-

χείων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἰδίως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένου πολιτισμοῦ.

Σύγκρισις τῶν ἀναγνωσθέντων ἔργων τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Ἀρριανοῦ πρὸς τὰ λοιπὰ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀνεγνωσμένα περὶ ἔργα (π.χ. τὸ Ἀναγνωστικὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τὰ Ἀναγνωστικά τοῦ δημοτικοῦ σχολείου κτλ.), καθορισμὸς τῶν οὐσιωδῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων των καὶ σχηματισμὸς ἀπλῆς καὶ σαφοῦς ἐννοίας τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου καὶ τῆς Ἱστοριογραφίας. Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Ἀρριανὸς ὡς ἱστορικοὶ συγγραφεῖς.

β. Ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας ἐν δοκίμῳ ἐμμέτρῳ μεταφράσει γινομένη ὡς ἐν τῇ Α΄ τάξει. Στοιχειώδης καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγνωσσομένων ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὰ ἐν τοῖς Νέοις Ἑλληνικοῖς ἀναγνωσκόμενα Δημοτικὰ τραγούδια (ποιητικοὶ τρόποι καὶ σχήματα, μέτρον κτλ.)

Τάξις Γ΄.

1. **Ἀνάγνωσις συγγραφέων.** α. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα ἐκλογῶν ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ Ξενοφῶντος, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως λογοτεχνικῶν μεταφράσεων τῶν λοιπῶν μερῶν μέχρι τέλους Δ) βρίου. Λογικὴ καὶ πραγματικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγνωσσομένων ἀνάλογος πρὸς τὴν γινομένην εἰς τὴν δευτέραν τάξιν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων.

Σύγκρισις τῆς Κύρου Παιδείας πρὸς τὰ ἀναγνωσθέντα ἱστορικὰ ἔργα τοῦ Ξενοφῶντος, τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Ἀρριανοῦ, καθορισμὸς τῶν διακριτικῶν αὐτῆς γνωρισμάτων καὶ σχηματισμὸς ἀπλῆς καὶ σαφοῦς ἐννοίας τῆς μυθιστορίας. Οἱ σκοποὶ καὶ ἡ χρησιμότης αὐτῆς. Ὁ Ξενοφῶν ὡς πατὴρ τῆς μυθιστοριογραφίας.

β. Ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου καὶ ἐφεξῆς ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μικρῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου (π. χ. τῶν: ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου, περὶ τοῦ σηκοῦ, ὑπὲρ Μαντιθέου, κατὰ τῶν σιτοπωλῶν, κατὰ Φίλωνος, κατ' Ἐργοκλέους κλπ). συμπληρουμένη διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἄλλων δικανικῶν λόγων αὐτοῦ ἐν δοκίμῳ μεταφράσει, κατόπιν δὲ ἐνὸς ἐκ τῶν μικροτέρων συμβουλευτικῶν ἢ ἐπιδεικτικῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους (π.χ. τῶν: πρὸς Νικοκλέα, περὶ εἰρήνης, Εὐαγόρου, πρὸς Δημόνικον κτλ.), συμπληρουμένη ἐπίσης διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἄλλων λόγων αὐτοῦ, εἰ δυνατόν δὲ τοῦ Πανηγυρικοῦ, ἐν δοκίμῳ μεταφράσει.

Λογικὴ ἐπεξεργασία καὶ σύνδεσις τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων μερῶν ἐκάστου λόγου πρὸς συναγωγὴν τῶν κυριωτάτων νοημάτων αὐτοῦ.

Πραγματικὴ ἐπεξεργασία τῶν αὐτῶν πρὸς συναγωγὴν, ταξινόμησιν καὶ ἐκτίμησιν τόσον τῶν γενικῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπροκάλεσαν ἐν Ἑλλάδι τὴν γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ῥητορείας, ὅσον τῶν εἰδικῶν καὶ σχετικῶν πρὸς τοὺς ἀναγινωσκομένους λόγους δικαστικῶν, πολιτειακῶν, πολιτικῶν, ἠθικῶν θρησκευτικῶν κλπ. συνθηκῶν.

Στοιχειώδης καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς σχηματισμὸν ἀπλῶν καὶ σαφῶν ἐννοιῶν τοῦ ῥητορικοῦ λόγου, τῶν διαφόρων γενῶν αὐτοῦ, τῶν κυρίων μερῶν τοῦ ῥητορικοῦ λόγου ἐκάστου γένους, τοῦ ῥητορικοῦ ὕφους καὶ τῶν εἰδῶν αὐτοῦ, τῶν μέσων τῆς ῥητορικῆς ἐκφράσεως κτλ. Ὁ Λυσίας καὶ ὁ Ἰσοκράτης ὡς ῥήτορες.

γ. Ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας ἐν δοκίμῳ ἑμμέτρῳ μεταφράσει γινομένη ὡς ἐν τῇ β' τάξει ἐπὶ δύο ὥρας ἀνὰ δεκαπενθήμερον. Καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων γινομένη ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὸ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει ἀναγινωσκόμενον νεοελληνικὸν ἔτος.

2. *Γλωσσική διδασκαλία.* Α) Γραμματική. Ἐπ' εὐκαιρία παρατηρουμένων ἐλλείψεων τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Γραμματικὴν τοῦ Ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ἐπανεξέτασις τῶν σχετικῶν μερῶν μετ' ἀναλόγων ἐργασιῶν τῶν μαθητῶν ἐφαρμογῆς καὶ ἐντυπώσεως, ὡς ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσι. Γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία ἐνίων γραμματικῶν φαινομένων.

Β) Συνακτικόν. Ἐπὶ τῇ βάσει καταλλήλων καὶ ἤδη ἠρμηνευμένων μερῶν ἐκ τῶν ἀναγινωσκομένων Ἀττικῶν συγγραφέων καὶ κατόπιν προμελέτης αὐτῶν ἀπὸ καθοριζομένης συνακτικῆς ἀπόψεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν συστηματικώτερα ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων συνακτικῶν φαινομένων τοῦ ἀρχαίου λόγου. Γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία ἐνίων ἐξ αὐτῶν.

Στοιχειώδης ἐξέτασις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ ἀρχαίου λόγου καὶ κατάδειξις τῆς συμβολῆς αὐτῆς πρὸς λογικὴν καὶ καλλιεπῆ παράστασιν τῶν νοημάτων.

Ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν: Α) πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἐκάστοτε ἐξεταζομένων μερῶν τοῦ Συνακτικοῦ (ὡς α: προφορικὴ ἢ γραπτὴ ἐν τῷ σχολείῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νέον καὶ τὰνάπαλιν προτάσεων σχετικῶν πρὸς τὰ μέρη ταῦτα διδομένων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, β: ὅμοιαι μεταφράσεις προτάσεων συντιθεμένων ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν καὶ σύνδεσις τῶν μεταφραζομένων εἰς τὸ ἀρχαῖον εἰς μικρὰς συνθέσεις κτλ.), Β) πρὸς ἐφαρμογὴν μειζόνων καὶ αὐτοτελῶν δεδιδαγμένων τμημάτων αὐτοῦ (ὡς α: γραπτὴ ἐν τῷ σχολείῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νέον καὶ τὰνάπαλιν σειρᾶς προτάσεων ἀναφερομένων εἰς τὸ ἐκάστοτε ἐφαρμοζόμενον τμήμα καὶ ἄμεσος διόρθωσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν, β: γραπτὴ ἐν τῷ σχολείῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νέον καὶ τὰνάπαλιν δεδιδαγμένου κειμένου, παρουσιάζοντος τὰ πρὸς ἐφαρμογὴν συνακτικὰ φαινόμενα κτλ.).

Τάξις Δ'.

1. Ἀνάγνωσις συγγραφέων. α. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία δύο ἐκ τῶν Ὀλυνθιακῶν καὶ ἐνὸς Φιλιππικοῦ τοῦ Δημοσθένους, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως δοκίμου μεταφράσεως ἐκλεκτῶν μερῶν τοῦ Περὶ στεφάνου λόγου, ὡς καὶ ἀνάγνωσις δοκίμου μεταφράσεως τοῦ Κατὰ Λεωκράτους λόγου τοῦ Λυκούργου μέχρι τέλους Ἰανουαρίου.

Λογικὴ καὶ πραγματικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων μερῶν ἐκάστου λόγου ἀνάλογος πρὸς τὴν γινομένην ἐν τῇ τρίτῃ τάξει κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Λυσίου καὶ τοῦ Ἰσοκράτους.

Καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων πρὸς καθαρωτέραν διαγραφὴν τῶν ἐννοιῶν τοῦ ρητορικοῦ λόγου, τῶν διαφόρων γενῶν αὐτοῦ, τῶν κυρίων μερῶν τοῦ ρητορικοῦ λόγου, τῶν εἰδῶν τοῦ ρητορικοῦ ὕφους, τῶν μέσων τῆς ρητορικῆς ἐκφράσεως κτλ. Ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Λυκούργος ὡς ρήτορες.

β. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Φεβρουαρίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία κατ' ἐκλογὴν ἱστορικῶν μερῶν τοῦ Θουκυδίδου, ἀποτελούντων ἐνιαῖα τμήματα συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως δοκίμου μεταφράσεως μειζόνων τμημάτων, περιεχόντων καὶ δημηγορίας.

Λογικὴ καὶ πραγματικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων, ἀνάλογος πρὸς τὴν γινομένην ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἄλλων Ἱστορικῶν.

Συμπλήρωσις τῆς ἐννοίας τῆς Ἱστοριογραφίας διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Θουκυδίδου. Ὁ Θουκυδίδης ὡς ἱστορικὸς συγγραφεὺς.

γ. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μὴ ἀναγνωσθέντων μερῶν τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας καὶ δύο ῥαψωδιῶν τῆς Ὀμήρου Ἰλιάδος, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως δοκίμου ἐμμέτρου μεταφράσεως ἄλλων δύο τοῦλάχιστον ῥαψωδιῶν αὐτῆς.

Λογικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομέ-

νων πρὸς συμπερίληψιν τῶν κυρίων νοημάτων αὐτῶν.

Πραγματικὴ ἐπεξεργασία τῶν αὐτῶν πρὸς συναγωγὴν καὶ ταξινομήσιν τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ, τῶν ἀπαντώντων εἰς αὐτά. Ὁ Ὀμηρικὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἐκτίμησις τῆς ἐξελίξεως.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μέχρι τοῦδε ἀναγνώσεως τοῦ Ὀμήρου καὶ ἐν παραλληλισμῷ καὶ πρὸς τὸ νεοελληνικὸν ἔπος καθορισμὸς τῆς ἐννοίας τοῦ ἔπους, καὶ δὴ τοῦ ἡρωικοῦ, καὶ τῶν μέσων τῆς ἐπικῆς παραστάσεως. Ὁ Ὀμηρὸς ὡς τὸ πρότυπον τῆς ἐπικῆς ποιήσεως. Στοιχειώδης ἐξέτασις τῆς σχέσεως τῆς ἐπικῆς ποιήσεως πρὸς τὰ γνωστὰ λογοτεχνικὰ εἶδη (ἱστορίαν, μυθιστορίαν, ῥητορείαν) καὶ πρὸς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, καὶ δὴ τὴν Πλαστικὴν καὶ Γραφικὴν. Ἀνεύρεσις μερῶν μεταξὺ τῶν ἀναγινωσκομένων, διδόντων ἀφορμὴν εἰς πλαστικὴν καὶ γραφικὴν παράστασιν καὶ χρησιμοποίησιν αὐτῶν εἰς ταύτην.

Σύντομος ἐξέτασις τοῦ δακτυλικοῦ ἑξαμέτρου καὶ ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἔμμετρον ἀνάγνωσιν τοῦ ἐκάστοτε ἐρμηνευομένου μέρους.

2. **Γλωσσικὴ διδασκαλία.** Α) Γραμματικὴ. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ὀμήρου σύντομος ἀντιπαραβολὴ τῆς Ὀμηρικῆς Γραμματικῆς πρὸς τὴν τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου. Γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία ἐνίων γραμματικῶν φαινομένων.

Β) Συντακτικόν. Συμπληρωτικὴ ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων συντακτικῶν φαινομένων τοῦ ἀρχαίου λόγου καὶ ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἐκάστοτε ἐξεταζομένων, ὡς ἐν τῇ Γ' τάξει.

Τάξις Ε'.

1. **Ἀνάγνωσις συγγραφέων.** α. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τοῦ Κρίτωνος τοῦ Πλάτωνος, συμπληρωμένη δι' ἀναγνώσεως δοκίμου μεταφράσεως τῆς ἀπολογίας τοῦ Σωκράτους τοῦ αὐτοῦ φιλοσόφου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου.

Λογικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς συμπερίληψιν τῶν κυριωτέρων νοημάτων αὐτῶν.

Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων ἀπὸ φιλοσοφικῆς-ἠθικῆς ἀπόψεως πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Σωκράτους - Πλάτωνος καὶ ἐκτίμησις αὐτῶν (π.χ. εἰς τὸν Κρίτωνα τῶν ἀρχῶν: τοῦ ἀπολύτως ὑπακούειν εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει τοῦ μὴ ἀνταδικεῖν). Σύγκρισις τῶν ἀνωτέρω ἔργων τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὰ λοιπὰ μέχρι τοῦδε ἀναγνωσθέντα προιόντα τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ καθορισμὸς τῶν διακριτικῶν αὐτῶν γνωρισμάτων πρὸς σχηματισμὸν σαφοῦς ἐννοίας τοῦ φιλοσοφικοῦ ἔργου.

β. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τοῦ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ Ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους κατ' Ἰανουάριον.

Λογικὴ ἐπεξεργασία τοῦ λόγου πρὸς συμπερίληψιν τῶν κυρίων νοημάτων του. Πραγματικὴ ἐπεξεργασία αὐτοῦ πρὸς συναγωγὴν τῶν ἐν αὐτῷ ἐξαιρεμένων στοιχείων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς. Ἐκτίμησις αὐτῶν.

γ. Μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ δράματος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, εἰς τὰ περὶ τῶν πρώτων δραματοποιῶν, τὰ περὶ τῶν δραματικῶν ἀγώνων, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου τῶν παραστάσεων καὶ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς ἐκ τῶν τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου (τῆς Ἰφιγενείας ἐν Αἰδίῳ ἢ τῆς Ἰφιγενείας ἐν Ταύροις ἢ τῆς Μηδείας ἢ τοῦ Ἴππολύτου), ὅλης ἢ κατὰ τὰ κύρια αὐτῆς μέρη, τῶν λοιπῶν ἀναγινωσκομένων ἐκ δοκίμου μεταφράσεως εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου καὶ ἐφεξῆς.

Λογικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς συμπερίληψιν τῶν κυριωτάτων νοημάτων αὐτῶν καὶ ὑποτύπωσιν διαγράμματος τοῦ ὅλου δράματος.

Καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν πρὸς καθορισμὸν τῶν μερῶν τοῦ δράματος, τοῦ μύθου καὶ τῆς πλοκῆς

αὐτοῦ, τῆς κυρίας ἰδέας του, τῶν δραματικῶν χαρακτῆρων καὶ τῶν λοιπῶν δραματικῶν στοιχείων.

Σύντομος ἐξέτασις τοῦ Ἰαμβικοῦ τριμέτρου καὶ ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἔμμετρον ἀνάγνωσιν τῶν διαλογικῶν μερῶν.

δ. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ σχολικοῦ ἔτους συνέχισις τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας μὴ ἀναγνωσθέντων μερῶν τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας καὶ Ἰλιάδος, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον δοκίμου ἔμμέτρου μεταφράσεως αὐτῆς μέχρι τέλους Φεβρουαρίου.

Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων, ὡς ἐν τῇ Δ' τάξει. Συμπλήρωσις τῆς εἰκόνης τοῦ Ὀμήρου ὡς προτύπου τῆς ἐπικῆς ποιήσεως.

ε. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαρτίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐνίων ἐκλεκτῶν προϊόντων τῆς ἀρχαίας λυρικῆς ποιήσεως.

Καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων λυρικῶν ποιημάτων ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὰ νεοελληνικά καὶ Γαλλικὰ λυρικά ποιήματα. Ἡ ἀρχαία λυρικὴ ποιήσις.

Ἡ διαφορὰ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐπικῆς. Αἱ ὁμοιότητες καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς πρὸς τὴν νεωτέραν λυρικὴν. Τὰ διάφορα εἶδη τῆς.

2. **Γλωσσικὴ διδασκαλία.** Σύγκρισις διαφόρων γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων τοῦ ἀρχαίου λόγου πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῆς Λατινικῆς, νέας Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς. Κατάδειξις τῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν αὐτῶν καὶ γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία αὐτῶν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἀρχαίου λόγου καὶ ἡ συμβολὴ αὐτῆς πρὸς λογικὴν καὶ καλλιεπῆ παράστασιν τῶν νοημάτων. Διαφοραὶ ὕφους συγγραφῶν τοῦ αὐτοῦ λογοτεχνικοῦ εἴδους. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μεταφορὰν πεζῶν τεμαχίων ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νέον καὶ τὰνάπαλιν. Μικραὶ συνθέσεις εἰς τὸ ἀρχαίον ἰδίωμα.

Τάξις Στ΄.

1. **Ἀνάγνωσις συγγραφέων.** α. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα μιᾶς ἐκ τῶν τραγωδιῶν τοῦ Σοφοκλέους καὶ δευτέρας τοῦ Εὐριπίδου (ἐκ τῶν σημειουμένων ἐν τῇ Ε΄ τάξει), συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως κατ' οἶκον καὶ ἐν τῷ σχολεῖῳ δοκίμου μεταφράσεως μιᾶς ἔτι τραγωδίας εἴτε τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν μνημονευθέντων δύο μεγάλων τραγικῶν, εἴτε τοῦ Αἰσχύλου (Πέρσαι ἢ Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας) μέχρι τέλους Φεβρουαρίου.

Λογικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς συμπερίληψιν τῶν κυριωτάτων νοημάτων των καὶ ὑποτύπωσιν διαγραμμαμάτων τῶν ὅλων τραγωδιῶν.

Καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν, ὡς ἐν τῇ Ε΄ τάξει, πρὸς καθορισμὸν τῶν αὐτόθι ἀναγραφομένων στοιχείων, ἔτι δὲ τῆς φύσεως ἐν γένει τοῦ τραγικοῦ (χαρακτηριστικά του: τάσις τοῦ ἥρωος πρὸς ἀνώτερα ἀγαθὰ καὶ ἀγὼν ὑπὲρ αὐτῶν, διαμαρτία του, πτώσις του) καὶ τῆς ἐπιδράσεώς του (ἔλεος πρὸς τὸν ἥρωα, φόβος ὑποκειμενικός, κάθαρσις διὰ τῆς ἀξιόπρεποῦς πτώσεως τοῦ ἥρωος καὶ τῆς ὑποκύψεώς του εἰς τοὺς νόμους τῆς ἠθικῆς τάξεως τοῦ κόσμου), τοῦ τυπικοῦ ἢ γενικῶς ἀνθρωπίνου τῶν χαρακτηρῶν ἐν τῷ ἀρχαίῳ δράματι, τῆς συνθέσεώς του ἐκ τῆς ἐπικῆς καὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Τὰ κύρια χαρακτηριστικά τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου ὡς τραγικῶν ποιητῶν. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἀρχαίου δράματος ἐπὶ τὸ νεώτερον. Ἡ ἐπίδρασις του ἐπὶ τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, καὶ δὴ τὴν πλαστικὴν καὶ γραφικὴν.

Ἐπίδρασις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἔμμετρον ἀνάγνωσιν τῶν διαλογικῶν μερῶν.

β. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα τοῦ Φαίδωνος ἢ τοῦ Πρωταγόρου ἢ τοῦ Γοργίου τοῦ Πλάτωνος, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως κατ' οἶκον ἢ ἐν τῷ σχολεῖῳ δοκίμου μεταφράσεως ἐνὸς ἔτι

ἐκ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων, ἀλλὰ μὴ ἐρμηνευθέντων διαλόγων τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

Λογικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς συμπερίληψιν τῶν κυρίων νοημάτων των.

Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως πρὸς συναγωγὴν καὶ ταξινόμησιν τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων φιλοσοφικῶν ἰδεῶν. Ἡ σημασία τοῦ Πλάτωνος ὡς φιλοσόφου. Ἡ ἰδεολογία του (αἱ ἔννοιαι τοῦ εἶδους, τὰ εἶδη ἢ ἄλλως αἱ ἰδέαι ὑπάρχουν πρὸ καὶ ὑπεράνω τῶν καθέκαστον ἀντικειμένων, τὰ ὅποια ὑφίστανται τὴν δημιουργικὴν ἐπίδρασιν των καὶ προσαρμόζονται πρὸς αὐτάς) καὶ ἡ περαιτέρω παντοῖα ἐπίδρασις της.

γ. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ σχολικοῦ ἔτους συνέχισις τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας τῆς Ὀμήρου Ἰλιάδος, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως ἐν τῷ σχολεῖῳ ἢ κατ' οἶκον δοκίμου ἑμμέτρου μεταφράσεώς της μέχρι τέλους Φεβρουαρίου. Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

δ. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαρτίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ὀλίγων εἰδυλλίων τοῦ Θεοκρίτου, συμπληρουμένη δι' ἀναγνώσεως δοκίμου ἑμμέτρου μεταφράσεως ἄλλων (π.χ. τῶν Νομέων Βάττου καὶ Κορύδωνος, τῆς Ἡλακάτης, τῶν Βουκολιαστῶν Δάφνιδος καὶ Μενάλκα, τῶν Ληνῶν ἢ Βαρχῶν, τῶν Ἀλιέων, τῶν Συρακοσίων ἢ Ἀδωνιαζουσῶν κτλ.).

Καλαισθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων εἰδυλλίων ἐν παραλληλισμῷ πρὸς νεώτερα εἰδυλλιακὰ ποιήματα πρὸς ὑποτύπωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ εἰδυλλιακοῦ (ὡς τῆς καλλιτεχνικῆς παραστάσεως τῶν μετριοφρόνων σκοπῶν τῆς συντηρήσεως τῆς ζωῆς).

2. *Γλωσσικὴ διδασκαλία* ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

3. ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Τάξις Α'.

Ἐν τῇ Α' τάξει ἡ προσοχὴ τοῦ διδασκάλου στρέφεται ἰδίως περὶ τὴν συστηματικὴν γλωσσικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν. Τὰ χρησιμοποιούμενα κείμενα πρέπει νὰ εἶναι γλωσσικῶς ὁμαλὰ καὶ ὀρθογραφικῶς ὁμοίμορφα. Ἰδιάζουσα προσπάθεια καταβάλλεται διὰ τὴν ὀρθὴν προφορικὴν διατύπωσιν τῆς λέξεως καὶ τῆς φράσεως. Οἱ μαθηταὶ ἀσκοῦνται εἰς τὴν χρῆσιν λεξικῶν.

Γραμματικὴ. Ἐπανάληψις μετ' ἐπεκτάσεως τῆς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ διδαχθείσης γραμματικῆς τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀναγνωσκομένων κειμένων. Τὸ φθολογικὸν καὶ τυπικὸν τῆς δημοτικῆς. Οἱ κυριώτατοι ὀρθογραφικοὶ κανόνες ἐξαγόμενοι ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκ τῶν κειμένων καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ γραπτῶν ἐργασιῶν, ἐκθέσεων κτλ. Ἐπιδίδωξις ὀρθογραφικῆς ὁμοιομορφίας τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Βαθμιαία εἰσαγωγή εἰς τὴν γραμματικὴν τῆς καθαρευούσης ἐπὶ τῇ βάσει ἀπλῶν κειμένων καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει γίνεαι πλήρης κατανόησις καὶ ἐκμάθησις τῶν ἀντιστοίχων γραμματικῶν τύπων τῆς δημοτικῆς. Ἐπακριβὴς καθορισμὸς τῶν τύπων τῆς δημοτικῆς καὶ καθαρευούσης πρὸς ἀποφυγὴν γλωσσικῆς συγχύσεως.

Συντακτικόν. Ἀνάλυσις προτάσεων τοῦ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου, ἰδίως τῆς μητρικῆς δημοτικῆς γλώσσης πρὸς κατανόησιν τῆς σχέσεως τῶν λέξεων πρὸς ἀλλήλας, τῆς σημασίας τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ γενικὰ τῆς ὑφῆς τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου. Ἡ ἀπλῆ πρότασις. Ἡ ἔννοια τοῦ ὑποκειμένου, ρήματος, κατηγορουμένου, ἀντικειμένου, προσδιορισμοῦ. Κυρία καὶ δευτερεύουσα πρότασις. Ἡ περίοδος. Πλήρης κατανόησις τῆς τεχνικῆς κατασκευῆς ἀπλῆς περιόδου.

Ἡ σημασία τῆς θέσεως τῶν λέξεων. Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις ἀπλῶν περιόδων.

Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Διόρθωσις ἀτομικῶν (φυσικῶν ἢ ἐκ συνηθείας) ἐλαττωμάτων τῶν μαθητῶν περὶ τὴν ἐκφώνησιν ὠρισμένων φθόγγων ἢ περὶ τὴν προφορὰν τῆς γλώσσης καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν. Πλήρης καὶ καθαρὰ ἐκφώνησις τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων κατὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ κυρίως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν. Χρωματισμὸς καὶ ἀπόδοσις πλήρης τοῦ νοήματος τῶν κειμένων διὰ τῆς ἀναγνώσεως. Ἀπαγγελία ποιημάτων, ἰδίως δὲ δημοτικῶν τραγουδιῶν. Ὁρθὴ ἀπόδοσις δεκαπεντασυλλάβου. Ἀποφυγὴ μελοδραματισμοῦ καὶ ἐπιδιώξις φυσικότητος.

Κείμενα. Ἀνάγνωσις καὶ ἀνάλυσις τεμαχίων ἐκ τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας γεγραμμένων εἰς γλῶσσαν ὁμαλὴν καὶ ὁμοίμορφον.

Α) Εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν: Μῦθος καὶ παραμῦθι. Ἡ πρωτόγονος καὶ ἀπλοῖκὴ ζωὴ. Παιδικαὶ ἱστορίαι. Παραδόσεις σχετικαὶ μὲ τὴν νεοελληνικὴν ζωὴν καὶ ἱστορίαν. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα. Ἡθογραφικὰ καὶ εὐτράπελα διηγήματα. Τὸ χωριὸν καὶ ἡ ἑλληνικὴ φύσις. Ἐξαρσις τῆς ἀγροτικῆς καὶ θαλασσινῆς ζωῆς. Εἰκόνες χαρᾶς, δράσεως καὶ αἰσιοδοξίας. Ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια τὰ ἀναγόμενα εἰς ἠθῆ καὶ ἔθιμα τῆς οἰκογενειακῆς καὶ ἀγροτικῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὴν ἔντεχρον ποίησιν. Ποιήματα γλωσσικῶς, μετρικῶς καὶ τεχνικῶς ὁμαλὰ καὶ σχετικὰ μὲ τὴν ὡς ἄνω ζωὴν τῆς Ἑλλάδος.

Β) Ἐκ τῆς καθαρῆς: Τεμάχια περὶ περιέχοντα πληροφορίας περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν πρώτην οἰκογενειακὴν καὶ ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλλάδος.

Γραμματολογικά. Σύντομοι πληροφορίαι περὶ παραμυθιοῦ, διηγήματος καὶ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ὡς καὶ περὶ τοῦ βίου τῶν συγγραφέων ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀναγνωστικῶν κειμένων.— Μετρικὴ: Ἡ

ὁμοιοκαταληξία. Ἡ πλήρης ὁμοιοκαταληξία καὶ ἡ συνήχησις. Στίχος καὶ στροφή. Διάκρισις αὐτῶν.

Γραπταὶ ἀσκήσεις. Ἐκθέσεις ἐπὶ θεμάτων τὰ ὅποια προσωπικῶς εἶδον ἢ ἤκουσαν ἢ ἀνέγνωσαν ἢ ἐσκέφθησαν ἢ ἠσθάνθησαν ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἔζησαν οἱ μαθηταί, ἐκτιθέμενα ἐλευθέρως καὶ ἄνευ μεγάλης ἐκ τῶν προτέρων ἐπεμβάσεως τοῦ διδασκάλου. Τὰ θέματα εἶναι ἢ κοινά, ἐκλεγόμενα ὑπὸ τῆς τάξεως τῆ ὁδηγία τοῦ διδασκάλου, ἢ ἀτομικὰ ἐκλεγόμενα ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Ταῦτα ἀναφέρονται εἰς μύθους καὶ παραμύθια, παραδόσεις, εἰκόνας τῆς οἰκογενειακῆς καὶ ἀγροτικῆς ζωῆς, σκηνὰς ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ σχολικῆς ζωῆς τῶν μαθητῶν, ἀστεῖα, παιδικὰ πνεύματα, ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις ὑπὸ τύπον παιγνιδιῶν κτλ. Κρατοῦνται ἡμερολόγια ὁμαδικὰ ἢ τῆς τάξεως. Καταρτίζονται συλλογαὶ πεζογραφημάτων καὶ ποιημάτων ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐξ ἀτομικῶν μελετῶν καὶ ἀναγνώσεων. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὅλων τῶν γραπτῶν ἐργασιῶν τῶν μαθητῶν μελετᾶται ἡ ἀπλῆ πρότασις καὶ περίοδος, ἡ γραμματικῶς, συντακτικῶς καὶ ὀρθογραφικῶς ὀρθή φράσις. Ἐπίσης παρακολουθεῖται ἐπιμόνως καὶ εἰς ὅλας τὰς τάξεις ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις τῶν γραπτῶν (χάρτης, μελάνη, εὐανάνωστος γραφή, περιθώρια, ὀρθὴ καὶ ἐκφραστικὴ στίξις, παράγραφος καὶ ἀλλαγὴ σειρᾶς κτλ.). Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ἐκθέσεως.—Προσπάθεια συνθέσεως εὐκόλων στίχων.

Τάξις Β'.

Εἰς τὴν Β' τάξιν συνεχίζεται ἡ γλωσσικὴ κατάρτισις τῶν μαθητῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν Α' τάξιν. Ἐπιδιώκεται ἡ πλήρης διάκρισις δημοτικῆς καὶ καθαρευούσης, ὥστε ν' ἀποφευχθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ γλωσσικὴ σύγχυσις εἰς τὰ γραπτὰ ἰδίως τῶν μαθητῶν. Γίνεται χορηγία λεξικῶν καὶ εὐκόλων βοηθημάτων.

Γραμματικὴ. Ὅπως καὶ εἰς τὴν Α' τάξιν ἀνασκό-

πησις μετ' ἐπεκτάσεως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν κειμένων καὶ τῶν προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἀσκήσεων τῶν μαθητῶν ὅλης τῆς γραμματικῆς τῆς δημοτικῆς γλώσσης, ἰδίως δὲ τοῦ ἔτυμολογικοῦ αὐτῆς. Παράλληλος μελέτη τῆς γραμματικῆς τῆς καθαρευούσης καὶ συσχετίσις αὐτῆς μὲ τὴν γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης.

Συντακτικόν. Λεπτομερῆς ἀνάλυσις καὶ μελέτη τῆς κατασκευῆς τῆς περιόδου ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων, ἰδίως τῆς δημοτικῆς γλώσσης, πρὸς πλήρη κατανόησιν τῆς ἐξωτερικῆς ὕψης καὶ τῆς ἐσωτερικῆς λογικῆς σχέσεως τῶν μερῶν τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου. Ἡ κυρία πρότασις καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτῆς. Ἡ δευτερεύουσα καὶ ἡ ποικίλη ἐξάρτησις αὐτῆς ἀπὸ τὴν κυρίαν. Ἐφαρμογὴ ἐπὶ τῶν ποικίλων γραπτῶν τῶν μαθητῶν.

Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Ὅπως καὶ εἰς τὴν Α' τάξιν. Προφορικαὶ περιγραφαὶ ἀντικειμένων ἐξ αὐτοψίας. Ἐκφραστικὴ ἀνάγνωσις παντοειδῶν κειμένων. Ἀπαγγελία.

Κείμενα. Ἀνάγνωσις καὶ ἀνάλυσις τεμαχίων γεγραμμένων εἰς γλώσσᾳ ὁμαλήν. Α) Εἰς δημοτικὴν. Πεζογραφία. Συνεχίζεται καὶ ἐπεκτείνεται τὸ ἐν τῇ πρώτῃ τάξει ὑλικόν. Ἡθογραφικὰ διηγήματα, διηγήσεις, περιγραφαί, δι' ὧν ἐξαίρεται ἡ οἰκογενειακὴ, κοινοτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ ἥρωισμοῦ. Εἰκόνες τῆς συγχρόνου ζωῆς. — Ποίησις. Κλέφτικα δημοτικὰ τραγούδια, ἀπὸ δὲ τὴν ἔντεχνον ποίησιν ὡς καὶ εἰς τὴν Α' τάξιν μὲ σχετικὴν πρόοδον. Β) Εἰς τὴν καθαρευούσαν. Τεμάχια περὶ δίδοντα πληροφορίας καὶ σχετιζόμενα μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Γραμματολογικά. Σύντομοι πληροφορίαι περὶ τῶν ἐν τῇ τάξει ἀναγινωσκομένων εἰδῶν τοῦ λόγου (ἰδίως διηγήματος, δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ εὐκόλων ἐντέ-

χων ποιημάτων) καὶ τῶν συγγραφέων αὐτῶν. Στοιχεῖα μετρικῆς ἔξ ἀφορμῆς τῶν ἀναγινωσκομένων ποιημάτων. Ὁ δεκαπεντασύλλαβος. Τομή. Χασμωδία καὶ συνίξεις.

Γραπταὶ ἀσκήσεις. Ἐκθέσεις. Ἀσκήσις τῆς παρατηρητικότητος καὶ περιγραφαὶ σκηνῶν ἔξ αὐτοψίας. Περιγραφαὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ σχολικῆς ζωῆς Σκηναὶ τοῦ δρόμου. Ἠθογραφαί. Ἐπιστολαί. Ἀλληλογραφία μὲ ἄλλα σχολεῖα. Ἡμερολόγια μαθητῶν, ομάδων, τάξεως. Ἀτομικαὶ συλλογαὶ διηγημάτων καὶ ποιημάτων. Ἀτομικαὶ καὶ ὁμαδικαὶ ἐργασίαι ἔξ ἀφορμῆς τῶν ἀναγινωσκομένων ἐν τῇ τάξει ἢ κατ' οἶκον κειμένων. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις τῶν γραπτῶν ὡς καὶ εἰς τὴν Α' τάξιν. Κατανόησις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μιᾶς περιόδου. Πύκνωσις νοήματος, κυριολεξία, πλεονασμός. Χρωματισμός τῆς φράσεως. Σύνθεσις μικρῶν ποιημάτων εἰς στίχους δεκαπεντασύλλαβους ἀπλοῦς.

Τάξις Γ'.

Ἀπὸ τὴν Γ' τάξιν γίνεται συστηματικώτερα εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὸ καλαισθητικὸν μέρος τῆς λογοτεχνίας. Ὡς κέντρον διδασκαλίας ὑπόκειται ἐν μὲν τῇ πεζογραφίᾳ τὸ ἐκτενές πῶς διήγημα, ἐν δὲ τῇ ποιήσει τὸ ἔπος. Οἱ μαθηταὶ ἀσκοῦνται εἰς τὴν συστηματικὴν χοῆσιν βοηθημάτων.

Γραμματικὴ. Ἐκτενεστέρα ἐξέτασις τῶν ἐν τῇ Α' καὶ Β' τάξει διδαχθέντων γραμματικῶν φαινομένων τῆς τε δημοτικῆς καὶ τῆς καθαρευούσης. Διάλεκτοι καὶ ιδιώματα τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης.

Συντακτικόν. Ἀνάλυσις προτάσεων καὶ περιόδων χαρακτηριστικῶν διὰ τὸ κάλλος ἢ τὴν ἰδιάζουσαν κατασκευὴν αὐτῶν ἔξ ἀφορμῆς τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων. Ἡ θέσις τῆς λέξεως. Ἡ ἔννοια τῆς στίξεως. Σχήματα λόγου.

Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Ὡς καὶ εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις.

Κείμενα. Ἀνάγνωσις καὶ ἀνάλυσις γλωσσική, λογοτεχνική καὶ πραγματική ἔργων αὐτοτελῶν ἔξ ἐγκεκριμένων ἀναγνωστικῶν ἢ ὀλοκλήρων ἔργων ἐκ τῶν διὰ τὰς σχολικὰς βιβλιοθήκας ἐγκεκριμένων. Τὸ περιεχόμενον τῶν ἔργων πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογον μετὰ τὴν λογοτεχνικὴν ὄριμότητα τῶν μαθητῶν καὶ ν' ἀνταποκρίνεται, εἰ δυνατόν, μετὰ τὰ ἐν τῇ τάξει διδασκόμενα μαθήματα. Ἐκτενῆ διηγήματα. Ἐπικολυρικά ποιήματα. Παραλογές καὶ μπαλλάντες. Δημοτικὰ τραγούδια. Ἐπικά ποιήματα (Βαλαωρίτου, Μαρκορά κτλ., ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ Ἐρωτοκρίτου). Αὐτοβιογραφίαι, ἐπιστολαί, διηγήσεις.

Γραμματολογικά. Πληροφορίαι περὶ τῶν ἀναγινωσκομένων εἰδῶν τοῦ λόγου καὶ τῶν συγγραφέων ὡς καὶ ἐν τῇ Β' τάξει. Τὸ διήγημα. Ἡ παραλογὴ καὶ ἡ μπαλλάντα. Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀναγινωσκομένου ἔπους γενικὰ περὶ ἔπους καὶ συσχέτισις μετὰ τὰ ὀμηρικά. Λαϊκὰ καὶ ἔντεχνα ἔπη. Μετρικὴ: Οἱ συνηθέστεροι τῶν ἱαμβικῶν στίχων, ὁ ἑνδεκασύλλαβος καὶ ὁ δωδεκασύλλαβος (λαϊκὸς καὶ λόγιος), ὁ τροχαϊκὸς ὀκτασύλλαβος. Σύγκρισις ἱαμβικοῦ καὶ τροχαϊκοῦ ρυθμοῦ.

Γραπτὰ ἀσκήσεις. Περιγραφαὶ σκηνῶν, ἀντικειμένων καὶ ἀνθρώπων ἔξ αὐτοψίας. Ἀπόδοσις γεγονότων, περιγραφαὶ κτιρίων, καταστημάτων, ἐργοστασίων κτλ. κατόπιν ἐπισκέψεως. Ἀνάθεσις εἰς ἄτομα ἢ εἰς ὀμάδας περισυλλογῆς πληροφοριῶν καὶ γραπτῆς ἀνακοινώσεως εἰς τὴν τάξιν. Ταξιδιωτικαὶ ἀναμνήσεις. Βιογραφικαὶ πληροφορίαι ἀτομικαί. Εἰσηγήσεις μαθημάτων. Συνοπτικαὶ ἐκθέσεις καὶ γνώμαι περὶ αὐτῶν.—Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν τέχνην τοῦ γράφειν. Πυκνὸς καὶ πλαδαρὸς λόγος. Εἰκόνες. Μεταφοραί.—Ἀτομικαὶ συλλογαὶ διηγημάτων καὶ λυρικῶν ποιημάτων. Μετρικαὶ ἀσκήσεις.

Τάξις Δ'.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἔξακολουθεῖ ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὸ κυρίως λογοτεχνικὸν στοιχεῖον καὶ τὴν μελέτην

ἔργων ἀρτίων καὶ αὐτοτελῶν. Κέντρον μελέτης ὑπόκειται τὸ μυθιστόρημα χωρὶς νὰ παραμελῶνται καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖται ἡ σαφῆς μεταξὺ αὐτῶν διάκρισις. Γίνεται χορῆσις λεξικῶν καὶ βοηθημάτων.

Γλωσσικά. Γραμματικὴ ἐμβάθυνσις καὶ ἐξέτασις εὐκόλων γλωσσικῶν φαινομένων ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων. Ἰδίᾳ δέ: Πλουτισμὸς τῆς γλώσσης. Σχηματισμὸς, δημιουργία καὶ εἰσαγωγή νέων λέξεων καὶ ἐξαφανισμὸς ἄλλων. Ἐπίδρασις τοῦ πολέμου, τῆς βιομηχανίας, τῆς συγκοινωνίας κτλ. ἐπὶ τῆς γλώσσης. Ξένα λέξεις. Τὰ ὄρια τῆς παραδοχῆς τῶν ξένων λέξεων καὶ τὸ ζήτημα τῆς καθαρότητος τῆς γλώσσης.

Ὑφος. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν κειμένων. Εὗρεσις χαρακτηριστικῶν μερῶν τοῦ λόγου ἀρχιτεκτονικῶς καὶ αἰσθητικῶς ὁραίων καὶ ἀνάλυσις αὐτῶν. Μουσικὴ, ρυθμικὴ, ἁρμονικὴ φράσις. Πυκνός, πλαδαρός, νευρώδης, ἄτονος λόγος. Ἡ εἰκὼν καὶ ἡ μεταφορὰ κτλ.

Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Ὅπως καὶ εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Ἀσκήσις τῶν μαθητῶν ἰδίως εἰς ἔκθεσιν διὰ συνεχοῦς λόγου ἀτομικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν μὲ τὴν βοήθειαν μόνον σημειώσεων (εἰς ὅλα τὰ μαθήματα). Ἐκλογὴ λέξεων. Ἐκφρασις, στάσις, χειρονομία. Ἐντασις καὶ τόνος φωνῆς. Ρητορικὸς λόγος. Ἀπαγγελία ἀτομικὴ καὶ χορικὴ (ὁμαδική).

Κείμενα. Ἀνάγνωσις καὶ ἀνάλυσις ἔργων αὐτοτελῶν καὶ ἀρτίων. Περιεχόμενον: Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ χαρακτήρ τοῦ νεοέλληρος. Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς καὶ ἡ σημασία αὐτῆς διὰ τὸν νεοελληνικὸν χαρακτήρα καὶ πολιτισμὸν κτλ. Ἡμεῖς καὶ οἱ ξένοι κτλ. Εἶδη λόγου. α: Ἐκτενῆ διηγήματα ὡς καὶ ἐν τῇ Γ' τάξει, ἰδίως δὲ τὰ πλησιάζοντα πρὸς τὸ μυθιστόρημα. β: Τὸ νεοελληνικὸν μυθιστόρημα (π. χ. Καλλιγᾶ: Θάνος Βλέκας, Κονδυλάκη: ὁ Πατούχας, Καρκαβίτσα: ὁ Ζητιάνος, κτλ.). γ: Αὐτοβιογραφίαι,

ἡμερολόγια, ἐπιστολαί, χαρακτηρισμοί, διηγήσεις, μελέται κτλ. ὡς καὶ ἐν τῇ Γ' τάξει. δ: Λυρικά ποιήματα. Σολωμός

Γραμματολογικά καὶ αἰσθητικά. Ἐξ ἀφοριμῆς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων. Τὸ διήγημα, τὰ εἶδη καὶ αἱ μορφαὶ αὐτοῦ. Τὸ νεοελληνικὸν καὶ νεώτερον μυθιστόρημα. Εἶδη καὶ μορφαὶ αὐτοῦ. Λυρική ποίησις. Τὰ διάφορα εἶδη αὐτῆς. Μετρική. Οἱ λοιποὶ ἱαμβικοὶ καὶ τροχαϊκοὶ στίχοι. Οἱ στίχοι τοῦ τρισυλλάβου ρυθμοῦ: Ἀνάπαιστοι καὶ δάκτυλοι. Τὸ σοννέτο.

Γραπταὶ ἀσκήσεις. Ἐκθέσεις παντοειδοῦς περιχομένου κατ' ἐλευθέραν ἐκλογὴν τῆς τάξεως ἢ ἐνὸς ἐκάστου μαθητοῦ ἢ κατ' ἐκλογὴν τοῦ διδασκάλου. Ὑποκειμενικὸς καὶ ἀντικειμενικὸς κόσμος. Ἰδεώδη τῶν μαθητῶν. Μικραὶ συνθέσεις ἐπὶ διαφόρων εὐκόλων εἰδῶν τοῦ λόγου (διήγημα, πεζὸν ποίημα, ἐπιστολὴ κτλ.). Προσπάθεια πυκνῆς καὶ καλλιτεχνικῆς διατυπώσεως. Περιλήψεις ἀναγνωσθέντων λογοτεχνημάτων καὶ ὑποκειμενικαὶ γνῶμαι καὶ κρίσεις ἐπ' αὐτῶν. Μικραὶ μελέται ἐπὶ διαφόρων μαθημάτων καὶ προσπάθεια τακτοποιήσεως διδαχθέντος ὕλικου. Ἡμερολόγια ἐργασίας καὶ ζωῆς ὁμάδων καὶ τάξεως. Καταρισμὸς ἀτομικῶν ἀνθολογιῶν (συλλογῶν ποιημάτων). Ἀσκήσεις μετρικαὶ (σύνθεσις σοννέτου).

Τάξις Ε'.

Ἡ ἀνάγνωσις καὶ μελέτη τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου τῶν ἐπιρροῶν, τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ ὑπόκειται ὡς κέντρον τῆς διδασκαλίας τῶν νεοελληνικῶν τῆς τάξεως ταύτης. Παρὰλλήλως καὶ εἰς δεδομένας εὐκαιρίας μελετῶνται καὶ ἄλλα ἔργα ἐκ τῆς νεοελληνικῆς καὶ τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας ἔχοντα ἀναμφισβήτητον λογοτεχνικὴν ἀξίαν. Γίνεται εὐρεία χρῆσις λεξικῶν καὶ βοηθημάτων. Οἱ μαθηταὶ ἀσχοῦνται εἰς ἀποδελτιώσεις βιβλίων.

Γλωσσικά. Ἐκτενεστέρα ἐπ' εὐκαιρίᾳ μελέτη τῶν γραμματικῶν καὶ γλωσσικῶν φαινομένων τῆς νεοελ-

ληνικῆς γλώσσης. Ἰδίᾳ ἐμβάθυνσις ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Γ' καὶ Δ' τάξει ἐρευνηθέντων περὶ τῶν ἰδιωμάτων καὶ περὶ τῶν δανείων λέξεων. Ἐξαγωγή γλωσσολογικῶν συμπερασμάτων καὶ νόμων.

Υφος. Χαρακτηρισμὸς τοῦ ὕφους ἀναγινωσκομένων ἔργων, μελέτη καὶ ἀνάλυσις αὐτοῦ. (Εἰκόνες, μεταφοραὶ, χροῶμα, πυκνότης ἰδεῶν, σχήματα λόγου, ἀνθηρότης, ἀπλότης, ἐπιτήδευσις κτλ.) Τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα.

Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Ὅπως καὶ εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Ἰδίως ἡ τέχνη τοῦ διαλόγου καὶ τοῦ θεάτρου. Ἀπαγγελία πεζοῦ καὶ ἐμμέτρου ποιήματος. Χορική ἀπαγγελία. Παράστασις ἀπὸ σκηνῆς διδασκθέντων θεατρικῶν ἔργων. Διαλέξεις. Ἡ τέχνη τῆς διαλέξεως.

Κείμενα. Ἀναγινώσκονται κατ' οἶκον καὶ ἀναλύονται ἐν τῇ τάξει ἔργα ὀλόκληρα ἔχοντα πραγματικὴν λογοτεχνικὴν ἀξίαν καὶ ὀλόκληροι συγγραφεῖς ἐξ ἰδιαιτέρως ἐκδιδομένων καὶ διὰ τὰς σχολικὰς βιβλιοθήκας ἐγκρινομένων ἔργων. Α) Ἀξιόλογα δημιουργήματα ἐκ διαφόρων εἰδῶν τῆς νεοελληνικῆς πεζογραφίας καὶ ποιήσεως, ἰδίως ἐκ τῆς Ἰονίου καὶ ἀθηναϊκῆς περιόδου ἐφ' ὅσον ταῦτα ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς δυνάμεις τῆς τάξεως.

Β) Κατάλληλα ἔργα ἐκ τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου π. χ. Μυστήρια καὶ Κρητικὸν θέατρον. Θυσία τοῦ Ἀβραάμ, Ἐρωφίλη κτλ. Ξένον Θέατρον. Σύγχρονον ἑλληνικὸν καὶ ξένον θέατρον.

Γραμματολογικὰ καὶ αἰσθητικὰ. Τὰ διάφορα εἶδη τοῦ λόγου ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων, ἰδιαιτέρως δὲ τὰ περὶ θεάτρου μετὰ παραλληλισμοῦ πρὸς τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ νεώτερον τοιοῦτον. Θεατρικὰ εἶδη : Μυστήρια, τραγωδία, δρᾶμα, κωμωδία, σάτιρα, κωμειδύλλιον, φάρσα, ἐπιθεώρησις κτλ. Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ θεάτρου. Ἄλλα θεατρικὰ εἶδη, τὸ μελόδραμα, ὁ κινηματογράφος κτλ. Λυρική ποίησις,

Εἶδη αὐτῆς. Αἱ κυριώτεραι λογοτεχνικαὶ σχολαί : Κλασικισμός, ρομαντισμός, παρνασσός, ρεαλισμός, νατουραλισμός, συμβολισμός, ἔμπρεσιονισμός, ἔξπρεσιονισμός κτλ. Παράλληλος ἐπισκόπησις τῶν ξένων λογοτεχνιῶν εἰς ἀδράς γραμμάς. Αἱ ἐπιρροαὶ τῶν ἀρχαίων καὶ ξένων λογοτεχνιῶν ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς. Μειτρική: Εἶδη στροφῶν (τερτσίνα, ὀκτάβα κτλ.) Ὁ ἐλεύθερος στίχος.

Γραπτὰ ἀσκήσεις. Ἡ τέχνη τοῦ γράφειν ἐπεκτείνεται εἰς πᾶσαν γραπτὴν ἐργασίαν τῶν μαθητῶν καὶ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα. Αἱ ἐργασίαι αὗται περιλαμβάνουν εἰσηγήσεις καὶ ἀναπτύξεις διαφόρων θεμάτων ἐξ ἀφορμῆς ἀναγινωσκομένων καὶ ἀναλυομένων ἔργων, ἀναπτύξεις καὶ κατατάξεις ὕλικου μαθημάτων, κριτικὰς ἐργων ἀτομικῶς ἢ ὁμαδικῶς ἀναγνωσθέντων, περιγραφὰς καὶ ἀναλύσεις ἔργων τέχνης, πραγματείας, μελέτας ἐπὶ ἐλευθέρων θεμάτων, διαλέξεις, ἄρθρα κτλ. Γίνεται προσπάθεια συνθέσεως ἐλευθέρως καὶ ἄνευ ὁμαδικῆς ὑποχρεώσεως διαφόρων μικρῶν λογοτεχνημάτων, ἰδίως μικρῶν θεατρικῶν ἔργων ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν μαθητῶν, τοῦ σχολείου καὶ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν. Γίνεται λεπτομερῆς ἔρευνα καὶ ἐπεξεργασία τοῦ ὕφους τῶν ἐξεχόντων μικρῶν ἔργων τῶν μαθητῶν. Γίνονται ἐλευθέρως ἀσκήσεις συνθέσεως λυρικῶν ποιημάτων ποικίλων ρυθμῶν καὶ στροφῶν (ἰδίως ἐλευθέρου στίχου) καὶ σχετικὴ συζήτησις ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν.

Τάξις Στ'.

Ἐν τῇ Στ' τάξει ἐπικρατεῖ ἡ κριτικὴ μελέτη τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς ἐξελίξει καὶ ἐν σχέσει μὲ τὰς ἀρχαίας καὶ ξένας λογοτεχνίας καὶ τὰς ἐπιδράσεις αὐτῶν. Ἀναγινώσκονται ἰδίως τὰ πρῶτα γραπτὰ μνημεῖα καὶ μελετῶνται αἱ σημεριναὶ καὶ νεώταται κατευθύνσεις τῆς νεοελληνικῆς καὶ τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας. Ἡ γλωσσικὴ μορφή τῶν

ἔργων ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ψυχολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς μελέτης τῆς ἐξελιξέως τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ λογοτεχνίας ἐν συγκρίσει αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ ἐν σχέσει μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Εὐρεῖα χρῆσις λεξικῶν, βοηθημάτων καὶ ἀποδελτιώσεως.

Γλωσσικά. Ἱστορία τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ἀνάπτυξις καὶ μελέτη τῶν στοιχειωδεστέρων γλωσσικῶν νόμων, ἰδίως δὲ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξέλιξιν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Ἐπιδράσεις φυσικαί, κοινωνικαί, λογοτεχνικαί κτλ. ἐπὶ τῆς ἐξελιξέως τῆς γλώσσης. Ὁ νόμος τῆς ἀναλογίας καὶ τὰ ὅρια τῆς ἐφαρμογῆς του. Ἡ γλῶσσα ὡς εἰκὼν τοῦ χαρακτῆρος ἐνὸς λαοῦ. Φυσικαὶ καὶ τεχνηταὶ γλῶσσαι. Ἐσπεράντο.

Ὑφος. Ἀτομικὸν ὕφος. Ὑφος καὶ προσωπικότης. Τὸ ὕφος εἰς τὴν δημοτικὴν, τὴν καθαρῆσαν, τὴν ἀρχαίαν, τὴν ξένην γλῶσσαν. Ὑφος καὶ λαός, ὕφος καὶ ἐποχή, ὕφος καὶ συγγραφεῖς.

Κείμενα. Αναγινώσκονται κατ' οἶκον καὶ ἀναλύονται ἐν τῇ τάξει χαρακτηριστικὰ ἔργα ἐκ τῆς ὅλης νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἰδίᾳ δὲ α) τὰ πρῶτα μνημεῖα αὐτῆς (ἀκριτικὸν ἔπος καὶ ἀκριτικὸς κύκλος, κρητικὴ περίοδος κτλ.), β) ἔργα φιλοσοφικοῦ περιεχομένου (Κρητικός, Πόρφυρας κτλ. τοῦ Σολωμοῦ, Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου, ἡ Φοινικιά τοῦ Παλαμᾶ κτλ.), γ) τεμάχια χαρακτηριστικὰ τῆς σημερινῆς λογοτεχνικῆς κατευθύνσεως καὶ τῶν νεωτέρων τάσεων, δ) ἀνάλογα ἔργα ἐκ τῶν ξένων λογοτεχνιῶν.

Γραμματολογικὰ καὶ κριτικῆ. Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐμφανίσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἱστορία τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Λογοτεχνικὴ, παιδαγωγικὴ καὶ κοινωνικὴ σημασία αὐτοῦ. Ἀνάγνωσις σχετικῶν ἔργων, ὡς Βερναρδάκη: Ψευδαττικισμοῦ ἔλεγχος, Ροῖδου: Τὰ εἰδῶλα, Ψυχάρη: Τὸ ταξίδι, Ἡ

κριτική ἐν τῇ νεοελληνικῇ λογοτεχνίᾳ. Πολυλάς, Ροΐδης, Παλαμᾶς κτλ. Ἡ σημερινὴ κριτικὴ.—Μετρικὴ: Ἀνασκόπησις τῆς ὅλης ὕλης ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν κειμένων. Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς νεοελληνικῆς μετρικῆς.

Γραπταὶ ἀσκήσεις. Ὅπως καὶ ἐν τῇ Ε' τάξει, ἅπασαι αἱ γραπταὶ ἀτομικαὶ ἐργασίαι τῶν μαθητῶν εἰς ὅλα τὰ μαθήματα πρέπει νὰ γίνωνται μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς, μεθ' ἧς καὶ μία ἔκθεσις. Ἀποφεύγεται ἡ προχειρολογία, κοινολογία καὶ τὸ δημοσιογραφικὸν ὕφος καὶ γίνεται προσπάθεια ἀποκτήσεως πυκνοῦ λογοτεχνικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ ὕφους. Καλλιεργεῖται ἰδίως ὁ ἱστορικὸς, κριτικὸς καὶ φιλοσοφικὸς λόγος ἐν εἴδει ἄρθρων, μονογραφιῶν, διαλέξεων, εἰσηγήσεων, ἀνακοινώσεων κτλ. ἐξ ἀφορμῆς ποικίλων ἀναγνώσεων καὶ προσωπικῶν σκέψεων τῶν μαθητῶν.

4. ΓΑΛΛΙΚΑ

Τάξις Β'.

1. Φωνητικά και συλλαβιστικά άσκήσεις επί λέξεων και φράσεων, έξαχθεισών έξ άμέσου έποπτικής διδασκαλίας.

2. Ανάγνωσις και έρμηνεία α) φράσεων και άπλουστάτων περιγραφών και διηγήσεων έξαγομένων έξ άμέσου και έποπτικής τών πραγμάτων διδασκαλίας και αναφερομένων εις τó σχολείον και την ύλην σχολικην ζωην και β) σχετικών πρòς την ύλην ταύτην αναγνωσμάτων και ποιημάτων εκ καταλλήλου βιβλίου. Απομνημόνευσις τών εκάστοτε άπαντωσών νέων λέξεων και φράσεων και άπαγγελία άπό στήθους ένίων εκ τών ποιημάτων.

3. Τά πρòς σχηματισμόν άπλου λόγου άπαραίτητα εκ του δμαλου ιδίως τυπικου της Γραμματικής και εκ του Συντακτικού (αι πρòς την Έλληνικην σύνταξιν διαφοραί), έξαγόμενα εκ τών εκάστοτε αναγνωσκομένων.

4. Άσκησις εις τó Γαλλιστί γράφειν α) δι' αντιγραφής κατ' οίκον, β) διá γραφής καθ' ύπαγόρευσιν, γ) διá της γραφής άποκρίσεων εις δεδομένας έρωτήσεις, σχετικás πρòς τά εκάστοτε αναγνωσκομένα, δ) δι' έγγραφου άποδόσεως αναγνωσθείσης ύλης, ε) διá γραφής εν τω σχολείω συντόμου γυμνάσιματος καθ' έβδομάδα, αναφερομένου εις την κατ' αυτην διδασχθεισαν λεξιλογικην, γραμματικην και συντακτικην ύλην και ς) διá γραπτών κατá δεκαπενθήμερον μεταφράσεων εκ του Έλληνικου εις τó Γαλλικόν και τανάπαλιν εύκόλων γυμνασμάτων σχετικών πρòς την κατ' αυτò διδασχθεισαν ύλην.

Τάξις Γ'.

1. Ανάγνωσις και έρμηνεία α) περιγραφών και διηγήσεων έξαγομένων έξ άμέσου και έποπτικής πραγμάτων ή εικώνων διδασκαλίας και αναφερομένων

εις τὴν οἰκίαν καὶ τὴν οἰκιακὴν ζωὴν, ὡς καὶ εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ καὶ β) σχετικῶν πρὸς τὴν ἀνωτέρω ὕλην ἀναγνωσμάτων καὶ ποιημάτων ἐκ καταλλήλου βιβλίου. Ἀπομνημόνευσις τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἀπαγγελία ἀπὸ στήθους ἐνίων ἐκ τῶν ποιημάτων.

2. Συμπλήρωσις τοῦ ὁμαλοῦ ἰδίως τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ (αἱ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν διαφοραί), γινομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων. Ταξινόμησις τοῦ προσλαμβανομένου ὕλικου.

3. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι, ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.

4. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ γράφειν, ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.

Τάξις Δ'.

1. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία α) περιγραφῶν καὶ διηγήσεων ἐξαγομένων ἐξ ἀμέσου καὶ ἐποπτικῆς ἐπὶ εἰκόνων διδασκαλίας καὶ ἀναφερομένων εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῆς (οἰκονομικὴν, συγκοινωνιακὴν, πνευματικὴν καὶ λοιπὴν), εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον, ὡς καὶ εἰς τὴν φύσιν καὶ β) σχετικῶν πρὸς τὴν ἀνωτέρω ὕλην ἀναγνωσμάτων καὶ ποιημάτων ἐκ καταλλήλου βιβλίου, ὧν ἱκανὰ δύναται νὰ ἔχουν ὡς τοπικὴν βάσιν τὴν Γαλλίαν. Ἀπομνημόνευσις τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἀπαγγελία ἀπὸ στήθους ἐνίων ἐκ τῶν ποιημάτων.

2. Συμπλήρωσις τοῦ ἀνωμάλου ἰδίως τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ (αἱ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν διαφοραί), γινομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων. Ταξινόμησις τοῦ προσλαμβανομένου ὕλικου.

3. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι, ὡς ἐν ταῖς προηγουμέναις ἀξέσιν.

4. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ γράφειν : α) διὰ γραφῆς ἀποκρίσεων εἰς διδομένας ἐρωτήσεις, σχετικὰς πρὸς τὰ ἐκάστοτε διδαχθέντα, β) δι' ἐγγράφου περιλήψεως ἀναγνωσθείσης ὕλης, γ) δι' ἐγγράφων μεταφράσεων ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Γαλλικὸν καὶ τάνάπαλιν καὶ δ) δι' ἐγγράφων συνθέσεων ποικίλου περιεχομένου.

Τάξις Ε'.

1. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκ καταλλήλου συλλογῆς Γαλλικῶν ἀναγνωσμάτων ἢ καὶ ἐξ αὐτοτελῶν βιβλίων πεζῶν καὶ ποιητικῶν προϊόντων τῆς νεωτέρας καὶ τῆς κλασσικῆς Γαλλικῆς λογοτεχνίας (ὡς μικρῶν διηγημάτων τῶν Voltaire, P. Féval, E. About, Tony Revillon, A. Theuriet, A. Daudet, G. de Maupassant, F. Coppée, A. France κτλ., ἐκλογῶν ἐκ μεγαλυτέρων διηγημάτων καὶ ἄλλων πεζογραφημάτων, ὡς ἐκ τῆς Atala ἢ τοῦ Dernier des Avencera-gues τοῦ Chateaubriand, ἐκ τῆς Colomba τοῦ P. Merimée, τῶν Contemplations τοῦ V. Hugo κτλ., ἐκλεκτῶν ποιημάτων τῶν Ronsard, Malherbe, Boileau, Lafontaine, A. Chenier, Beranger, Lamartine, de Vigny, V. Hugo κτλ., ἐνὸς δράματος τοῦ Κορηλίου ἢ τοῦ Ρακίνα ὅλου ἢ κατὰ τὰς κυριωτέρας σκηνάς).

Ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγνωσκομένων συγγραφέων ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων τῶν αὐτῶν λογοτεχνικῶν εἰδῶν. Συγκρίσεις πρὸς αὐτοὺς τῶν Γάλλων κλασσικῶν καὶ κατάδειξις τῆς ἐπιδράσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ἐπ' αὐτούς. Κατάδειξις τῆς ἐπιδράσεως τῆς νεωτέρας Γαλλικῆς Λογοτεχνίας ἐπὶ τὴν νεωτέραν Ἑλληνιστὴν. Ἐξαγωγή στοιχείων τοῦ νεωτέρου Γαλλικοῦ πολιτισμοῦ καὶ κατάδειξις τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τὸν σύγχρονον πολιτισμόν.

2. Συμπλήρωσις τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγινωσκομένων λογοτεχνημάτων. Ἰδιωματικαὶ ἐκφοραί, παροιμίαι καὶ συνώνυμα τῆς Γαλλικῆς γλώσσης. Σύγκρισις χαρακτηριστικῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων τῆς Γαλλικῆς πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῆς Ἑλληνικῆς, κατὰδείξις τῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν αὐτῶν καὶ γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία αὐτῶν.

3. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι, ὡς ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσι.

4. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ γράφειν, ὡς ἐν τῇ Δ' τάξει.

Τάξις Στ'.

1. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκ καταλλήλου συλλογῆς Γαλλικῶν ἀναγνωσμάτων ἢ καὶ ἐξ αὐτοτελῶν βιβλίων πεζῶν καὶ ποιητικῶν προϊόντων τῆς νεωτέρας καὶ τῆς κλασσικῆς Λογοτεχνίας (ὡς μικρῶν διηγημάτων τῶν ἐν τῇ Ε' τάξει σημειωθέντων λογοτεχνῶν, ἐκλογῶν ἐκ μεγαλυτέρων διηγημάτων καὶ ἄλλων πεζογραφημάτων, ὡς ἐκ τοῦ Paul et Virginie τοῦ Bernardin de S. Pierre, ἐκ τῆς Corinne τῆς Mme de Staël κτλ., ἐκλεκτῶν ποιημάτων τῶν ἐν τῇ Ε' τάξει σημειωθέντων ποιητῶν καὶ μιᾶς ἐκ τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μολιέρου Avare ἢ Misanthrope ὅλης ἢ κατὰ τὰς κυριωτέρας σκηνάς).

Ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων συγγραφέων κτλ., ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

Ἀνασκόπησις τῆς Ἱστορίας τῆς νέας Γαλλικῆς Λογοτεχνίας ἐπὶ τῇ βάσει ἰδία τῶν ἀναγνωσθέντων ἔργων αὐτῆς.

2. Γραμματικὴ καὶ συντακτικὴ διδασκαλία, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

3. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι, ὡς ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσι.

4. Ἀσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ γράφειν, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει.

5. ΙΣΤΟΡΙΑ

Τάξις Α'.

Οἱ προϊστορικοὶ χρόνοι καὶ ἰδίως ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τοῦ πρωτοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν. Ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἰδίως τοῦ πολιτισμοῦ των ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν μεταναστεύσεων μέχρι τῶν Μηδικῶν πολέμων.

Τάξις Β'.

Ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἰδίως τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν πολέμων μέχρι τῆς ἐπεμβάσεως τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελευταίας σύντομος ἐξέτασις τῆς ἱστορίας τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν μέχρι τῶν χρόνων τῆς ἐπεμβάσεως. Ὑποταγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Τάξις Γ'.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ τῶν Ἑλλήνων ὑπ' αὐτὸ μέχρι Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ἔξαιρομένης ἰδίᾳ τῆς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ἡ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς μετὰ τῆς συναφοῦς Εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας μέχρι τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας.

Τάξις Δ'.

Ἡ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς μετὰ τῆς συναφοῦς Εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Τάξις Ε'.

Ἡ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἑλληνικὴ καὶ Εὐρωπαϊκὴ ἱστορία μέ-

χει τῆς ιδρύσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐξαιρομένης ἰδίᾳ τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν περιόδον ταύτην.

Τάξις ΣΤ'.

1. Ἡ ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἰδίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, μέχρι τῶν σημερινῶν χρόνων.

2. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμερον, εἴτε κατὰ ἐποχάς, εἴτε κατὰ τὰ καθ' ἕκαστον στοιχεῖα του.

Ἡ ἱστορικὴ θέσις καὶ ἀποστολὴ τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ἑλλήνος πολίτου εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἐν ἐπιγνώσει τῶν πολιτειακῶν του καθηκόντων.

3. Συνοπτικὴ ἀγωγὴ τοῦ Ἑλλήνος πολίτου, γινομένη κατὰ διάγραμμα τοῦ διδάσκοντος. Ὡς παράδειγμα καταχωρίζεται τὸ ἀκόλουθον, τὸ ὁποῖον προϋποθέτει, ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν καθ' ἕκαστον θεμάτων του θὰ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῆς ἀναγνώσεως τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος:

A. Ἡ πολιτεία καὶ τὸ πολίτευμα: α) ἡ κοινωνία, ἡ ὀργάνωσις τῆς κοινωνίας, ἡ ἐξέλιξις τῆς πολιτείας εἰς τὰς πρωτογόνους μορφάς. Ὁ σκοπὸς τῆς πολιτείας. Τὸ πολίτευμα. β) Ἡ διαίρεσις τῶν πολιτευμάτων κατ' Ἀριστοτέλη. γ) Τὰ σημερινὰ πολιτεύματα: μοναρχία, δημοκρατία (περιορισμένη καὶ μὴ, βασιλευμένη καὶ μὴ). Νέα πολιτεύματα: Σοβιὲτ καὶ Φασισμός. Ἡ ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Ἀγγλικῆς συνταγματικῆς ἱστορίας πρόοδος εἰς τὰ σημερινὰ πολιτεύματα. δ) Τὰ πλεονεκτήματα τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

Β. Συνταγματική Ίστορία τῆς Νέας Ἑλλάδος (1821-1931).

Γ. Τὸ σημερινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος: α) Ἡ ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἐκπόρευσις τῆς ἐξουσίας. β) Ἡ διάκρισις τῶν ἐξουσιῶν. γ) Ἡ καθολικὴ ψηφοφορία. Ἡ ἱστορία καὶ ἡ σημασία της. Ἡ ψῆφος τῶν γυναικῶν. δ) Ἡ ἀμεσὸς ἐξάσκησις τῆς ἐξουσίας ἢ δι' ἀντιπροσωπεύσεως.

Δ. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία: α) Ἐκλογεῖς. β) Τὰ κόμματα, ἡ σημασία καὶ ἡ ἱστορία των εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. γ) Ἡ Βουλὴ, ἡ Γερουσία, ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀντιπροσώπευσις. δ) Τὰ ἐκλογικὰ συστήματα: Τὸ ἀναλογικόν, τὸ πλειοψηφικόν. ε) Ἡ ἐπιψήφισις τῶν νόμων. στ) Τὰ Νομοθ. Διατάγματα. Ἡ Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Ε. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία: α) ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. β) Ἡ Κυβέρνησις, ὁ Πρωθυπουργός, οἱ Ὑπουργοί, τὰ Ὑπουργεῖα καὶ τὸ ἔργον ἐκάστου, ὁ νόμος περὶ εὐθύνης Ὑπουργῶν. γ) Τὸ Κοινοβουλευτικὸν σύστημα. δ) Ἡ διοικητικὴ διαίρεσις τοῦ Κράτους. ε) Οἱ Δημόσιοι ὑπάλληλοι.

ΣΤ. Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία: α) Ἡ ἔννομος τάξις. Ἡ λύσις τῶν διαφορῶν. Ἡ ἰσοβιότης τοῦ δικαστοῦ κλπ. β) Τὰ πολιτικὰ δικαστήρια. γ) Τὰ ποινικὰ δικαστήρια. δ) Τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας. ε) Ἐκτακτα δικαστήρια. Στρατοδικεῖα. Στρατιωτικὸς Νόμος καὶ ἄρσις τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν.

Ζ. Αὐτοδιοίκησις: α) Κοινότης καὶ Δῆμος. β) Ἀποκέντρωσις.

Η. Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους: α) Οἱ φόροι. Τὰ ἔξοδα. Ὁ προϋπολογισμός. β) Ἡ ἀμεσοὶ καὶ ἔμμεσοι φόροι. Οἱ κυριώτεροι τῶν ἀμέσων καὶ ἡ εἴσπραξις αὐτῶν. γ) Τὸ Ἐλεγκτικὸν συνέδριον.

Θ. Ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι: α) Ποῖαι εἶναι αὗται; β) Ἡ ἐλευθερία ἰδίως τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Τὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα. Ἡ ἀπεργία. γ) Κράτος καὶ ἐκπαί-

δευσις. Ἡ ἐκπαίδευσις ὡς ἐλευθερία καὶ ὡς ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους, δ) Κράτος καὶ Θρησκεία. Ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἐπικρατοῦσα Θρησκεία. Ὁ προσηλυτισμός.

Ι. Ἡ Ἑλλάς καὶ τὰ ἄλλα κράτη. Ἡ κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καὶ τὰ διαιτητικὰ δικαστήρια. Ἐμπορικαὶ καὶ ἄλλαι συνθῆκαι.

ΙΑ. Ἡ ἄμυνα τῆς χώρας. Στρατός καὶ Στόλος.

6. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Τάξις Α'.

1. **Ἀριθμητική.** Ἑμπέδωσις τῆς γραφῆς καὶ ἀπαγγελίας τῶν ἀριθμῶν, ἂν παρίσταται ἀνάγκη.

Ἀραβικῆ, Ἑλληνικῆ καὶ Ῥωμαϊκῆ γραφῆ. Σημερινὴ χρῆσις αὐτῶν (ὠρολόγια κεφάλαια βιβλίων—ὑπολογισμοὶ κλπ.). Ἐπανάληψις μετὰ βαθυτέρας ἐξετάσεως καὶ ἐπέκτασις τῶν γνώσεων περὶ τῶν πράξεων τῶν ἀκεραίων, κλασματικῶν καὶ δεκαδικῶν ἀριθμῶν μετὰ τῶν συντομιῶν καὶ δοκιμῶν αὐτῶν.

Αἱ θεμελιωδέστεραι ἰδιότητες τῶν ἀκεραίων μὲ ἀσθηρίαν κατάλληλα προβλήματα συγκεκριμένης φύσεως. Ἐφαρμογαὶ αὐτῶν εἰς τὰς συντομίας τῶν πράξεων καὶ τὸν ἀπὸ μνήμης λογιισμόν.

Γινόμενον πολλῶν παραγόντων. Δυνάμεις, ἔννοια καὶ θεμελιώδεις ἰδιότητες αὐτῶν.

Διαιρετότης (διαιρέτης, πολλαπλάσιον).

Χαρακτηριστικὰ διαιρετότητος διὰ 2, 5—4, 25—3, 9 καὶ ὑπόλοιπα διαιρέσεως δι' ἑκάστου ἕξ αὐτῶν.

Κοινοὶ διαιρέται, κοινὰ πολλαπλάσια.

Ἐννοια πρώτων ἀριθμῶν—κόσκινον Ἐρατοσθένους.

Μετρικὸν σύστημα τῆς πατρίδος.

Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς μεταβλητῆς.

Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν κανόνων διὰ γραμμάτων ἢ καὶ συλλογισμῶν διὰ γραμμάτων (π.χ. ἢ ὁκᾶ τιμᾶται a δραχ. 2 ὁκ.—2 a δραχ. κτλ.).

Εἰσαγωγή εἰς τὴν χρῆσιν ἀπλῶν ἀριθμητικῶν παραστάσεων μὲ παρενθέσεις. Ἀσκήσις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σημειουμένων πράξεων. Συστηματικὴ καὶ συνεχῆς καλλιέργεια τοῦ ἀπὸ μνήμης λογιμοῦ.

Συσχέτισις τῶν πράξεων πρὸς ἀλλήλας.

Ἀσκήσεις μὲ ἐπάνοδον εἰς δύσκολα θέματα.

2. **Πρακτικὴ Γεωμετρία.** Ἐποπτικὴ ἐξέτασις τῶν ἀπλουστέρων γεωμετρικῶν στερεῶν. Τὰ κυριώτερα

ἐπίπεδα σχήματα (γραμμαί—γωνίαι, εὐθύγραμμα σχήματα, κύκλος), ιδιότητες αὐτῶν ὅλως πρακτικῶς ἀποδεικνυόμεναι.

Ἀπλούστατα γεωμετρικὰ προβλήματα κατασκευῆς διὰ κανόνος, γνώμονος καὶ διαβήτου.

Κλίμαξ. Μεταφορὰ εὐθυγράμμων σχημάτων ἐπὶ χάρτου. (Ὅμοια εὐθύγραμμα σχήματα).

Τάξις Β'.

1. Ἀριθμητική. Ἐπανάληψις πρὸς ἐμπέδωσιν δυσκόλων μερῶν ἐκ τῆς ὕλης τῆς Α' τάξεως, γινόμενη διὰ καταλλήλων προβλημάτων (π.χ. διαιρέσεως—μετρήσεως, μερισμοῦ, δυνάμεων—γινομένου πολλῶν παραγόντων).

Ἐπανάληψις καὶ ἐπέκτασις ἄλλων μερῶν, ἅτινα κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Α' τάξεως δὲν ἐξητάσθησαν λεπτομερῶς (διαιρετότης, μέγιστος κοινὸς διαιρέτης, ἕλ. κοινὸν πολλαπλάσιον, σύνθετα κλάσματα, τροπὴ κοινοῦ κλάσματος εἰς δεκαδικὸν καὶ τὸνάπαλιν, περιοδικὰ δεκαδικὰ κλάσματα).

Ἐννοια τῆς ρίζης. Ἐξαγωγή τῆς τετραγωνικῆς ρίζης ἀριθμῶν μέχρι τοῦ 100.

Συμμιγεῖς ἀριθμοὶ καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν πράξεις.

Μετρικὰ συστήματα τῶν σπουδαιοτέρων κρατῶν. Τροπὴ μονάδων τοῦ ἐνὸς εἰς ἀντιστοίχους μονάδας ἄλλου, (ἀσχολία μὲ μονάδας καὶ συστήματα ἔχοντα πρακτικὴν σημασίαν διὰ τὸν Ἕλληνα μαθητὴν).

Ποσὰ ἀνάλογα καὶ ἀντίστροφα.

Ἀπλὴ καὶ σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν.

Προβλήματα τῶν ποσοστῶν, τοῦ τόκου, τῆς ἐταιρείας, τῆς μίξεως, τοῦ μέσου ὄρου καὶ τοῦ μερισμοῦ εἰς μέρη ἀνάλογα.

Λύσις προβλημάτων δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μεθόδων.

Εὐρύτερα ἀσκήσις διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἐννοίας τῆς μεταβλητῆς.

Ἀσκήσις εἰς τὴν γενικοποίησιν καὶ ἔκφρασιν τῶν κανόνων διὰ γραμμάτων.

Ἀσκήσις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πράξεων εἰς δεδομένας ἀριθμητικὰς παραστάσεις μετ' ἀγκυλῶν καὶ παρενθέσεων.

Κολλιέργεια τοῦ ἀπὸ μνήμης λογιμοῦ.

Σχέσεις πράξεων πρὸς ἀλλήλας.

Προβλήματα οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ κρατικοῦ, ἐνέχοντα στοιχεῖα κοινωνικῆς μορφώσεως (π.χ. προὔπολογοῦ κοινότητος—σχολ. ἐπιτροπῆς, Τραπεζῶν, Ταμείων Ἀσφαλείας—Χαρτοσήμου—Ταμειυτηρίων).

2. *Πρακτικὴ Γεωμετρία.* α) Ἀπλουστάται γεωμετρικὰ κατασκευαὶ διὰ τοῦ κανόνος, τοῦ γνώμονος καὶ τοῦ διαβήτου.

β) Μέτρησις τῶν εὐθυγράμμων σχημάτων.

γ) Βαθυτέρα ἐξέτασις τῶν γεωμετρικῶν στερεῶν (κύβου—πρίσματος—πυραμίδος—κυλίνδρου—κῶνον καὶ σφαίρας). Μέτρησις αὐτῶν.

δ) Κατασκευὴ ἐκ χαρτονίου τῶν ἀπλουστάτων γεωμετρικῶν σχημάτων ἐπιπέδων καὶ στερεῶν.

Τάξις Γ'.

1. *Ἀριθμητικὴ.* Ἐπέκτασις τῶν περὶ διαιρετότητος γνώσεων. Εὗρεσις τοῦ μεγίστου κοινοῦ διαιρέτου καὶ ἐλαχίστου κοινοῦ πολλαπλασίου δι' ἀναλύσεως εἰς τοὺς πρώτους παράγοντας. Ἐπέκτασις τῶν περὶ ῥιζῶν γνώσεων. Ἐξαγωγή τετραγωνικῆς ῥιζῆς πρακτικῶς. Ἀσύμμετροι ἀριθμοί.

Λόγοι καὶ Ἀναλογίαι. Ἰδιότητες αὐτῶν. Λύσις προβλημάτων δι' αὐτῶν—Ἰσότης καὶ ἀνισότης. Ἰδιότητες αὐτῶν.

Ἀπλαῖ ἀριθμητικαὶ ἐξισώσεις διὰ καταλλήλων προβλημάτων μορφούμεναι.

Μεταβλητὰ ποσά. Ἀπλαῖ γραφικαὶ παραστάσεις.

Θεμελιώδεις ἰδιότητες τῶν πράξεων ἐπὶ τῶν ἀκε-

ραίων θεωρητικῶς πως δι' ἀριθμῶν ἔξεταζόμεναι καὶ παράστασις ἐν τέλει τῶν ἰδιοτήτων διὰ γραμμάτων.

Ἐπισκόπησις τῶν ἀκεραίων, δεκαδικῶν, κλασματικῶν ἀριθμῶν κλπ. Θεωρία τῆς ἀριθμήσεως κατὰ τὸ δεκαδικὸν σύστημα, ἔξαρισις τῆς ὑπεροχῆς του.

2. **Ἄλγεβρα.** Ἡ γλῶσσα τῆς Ἄλγεβρας (χοῆσις γραμμάτων ὡς ἀριθμῶν) Ἀρνητικοὶ ἀριθμοί. Αἱ θεμελιώδεις πράξεις μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀρνητικῶν ἀριθμῶν. Δυνάμεις μὲ ἐκθέτην ἀκέραιον θετικὸν ἢ ἀρνητικὸν ἀριθμὸν.

Ἄλγεβρικαὶ παραστάσεις. Ἄλγεβρικὰ κλάσματα. Ἄλγεβρικαὶ πράξεις. Ἐξισώσεις α' βαθμοῦ. Ἐννοια συναρτήσεως, γραφικαὶ παραστάσεις.

Τάξις Δ'.

1. **Ἄλγεβρα.** Λύσις προβλημάτων ἀναφερομένων εἰς ἔξισώσεις α' βαθμοῦ. Ἀνισότητες α' βαθμοῦ. Ἀσύμμετροι ἀριθμοί. Ἀνάγκη εἰσαγωγῆς αὐτῶν. Ρίζαι, φανταστικοὶ ἀριθμοί.

Δυνάμεις μὲ κλασματικὸν ἐκθέτην.

Δυνάμεις μὲ ἀρνητικὸν ἐκθέτην οἰονδήποτε.

Διατήρησις τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῶν δυνάμεων.

Λύσις ἔξισώσεων β' βαθμοῦ.

Συστήματα ἔξισώσεων β' βαθμοῦ. Ἀνισότητες β' βαθμοῦ.

Γραφικὴ παράστασις τῶν ἀπλουστέρων μόνον συναρτήσεων β' βαθμοῦ.

2. **Γεωμετρία** (ἐκ τῆς Ἐπιπεδομετρίας) Εὐθεΐα, ἐπίπεδον. Θέσεις δύο εὐθειῶν πρὸς ἀλλήλας ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ. Γωνία, εὐθύγραμμα σχήματα, κύκλος. Θεμελιώδεις ἰδιότητες καὶ σχέσεις τῶν στοιχείων των. Θέσεις εὐθείας καὶ κύκλου, θέσεις δύο κύκλων πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ καὶ θέσεις γωνιῶν ἐν κύκλῳ.

Γεωμετρικαὶ κατασκευαί. Χρῆσις κανόνος, γνώμονος καὶ διαβήτου.

Μέθοδοι λύσεως προβλημάτων και ἀποδείξεως θεωρημάτων.

Γεωμετρικοί τόποι συντόμως και λύσις προβλημάτων δι' αὐτῶν. Λόγοι. Μέτρησις εὐθειῶν συντόμως, μέτρησις εὐθυγράμμων σχημάτων. Ἴσοδυναμία.

Πυθαγόρειον θεώρημα, πορίσματα και προβλήματα σχετικά.

Στοιχειώδες γνώσεις χωρομετρίας και χωροσταθμίσεως.

Πρακτικαὶ ἀσκήσεις. Χρῆσις τῶν ἀπλουστάτων ὀργάνων κατὰ τὴν πρακτικὴν ἀσκησιν.

Τάξις Ε'.

1. **Ἄλγεβρα.** Ἐπανάληψις ἐξισώσεων β' βαθμοῦ διὰ λύσεως σχετικῶν προβλημάτων και ἐπέκτασις τῶν σχετικῶν γνώσεων. (Διτετράγωνοι ἐξισώσεις, ἐξισώσεις ἔχουσαι ριζικὰ συντόμως κλπ.).

Ἀριθμητικαὶ και γεωμετρικαὶ προόδοι.

Λογάριθμοι ὡς πρὸς βάσιν 10.

Ἀνατοκισμός. Χρεωλύσις. Ἐκθετικαὶ ἐξισώσεις.

2. **Γεωμετρία.** Ἐκ τῆς Ἐπιπεδομετρίας: Ἀναλογία, μεγέθη μεταβαλλόμενα ἀναλόγως.

Ὁμοιότης τριγώνων και πολυγώνων ἐν γένει.

Κανονικὰ πολύγωνα. Ἐγγραφαὶ εἰς κύκλον.

Τὰ θεμελιώδη περὶ ὀρίων.

Μέτρησις περιφερείας και ἔμβραδοῦ κύκλου. Μέτρησις γωνιῶν.

Λύσις προβλημάτων ἐκ τῆς Ἐπιπεδομετρίας ἐν γένει

Τάξις Στ'.

Α'. Τριγωνομετρία και Στερεομετρία, ὧραι 3 καθ' ἑβδομάδα.

1. **Τριγωνομετρία.** Σχέσις τῆς Τριγωνομετρίας πρὸς τὴν Ἄλγεβραν και Γεωμετρίαν, ἀξία αὐτῆς. Τριγωνομετρικοὶ ἀριθμοὶ γωνίας οἰασθῆποτε. Γεωμετρικὴ παράστασις αὐτῶν.

Σχέσεις μεταξύ τῶν τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν τῆς αὐτῆς γωνίας. Ἐξαρσις εἰδικῶν περιπτώσεων. Γωνία, ὧν δίδεται τριγωνομετρικὸς ἀριθμὸς. Σχέσεις μεταξύ πλευρῶν καὶ γωνιῶν 1) ὀρθογωνίου τριγώνου 2) οἰουδήποτε τριγώνου. Πρακτικὴ χρῆσις τριγωνομετρικῶν πινάκων. Ἐπίλυσις προβλημάτων περὶ ὀρθογωνίων τριγώνων κλπ.

2. **Στερεομετρία.** Ἐπίπεδον. Θέσεις εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. Θέσεις δύο ἐπιπέδων πρὸς ἀλλήλα. Θέσεις δύο εὐθειῶν πρὸς ἀλλήλας. Προβολαί. Ἐλαχίστη ἀπόστασις δύο εὐθειῶν.

Διέδροι γωνία. Ἐννοια στερεῶν γωνιῶν.

Πολύεδρα γενικῶς καὶ ἰδιά πρίσματα καὶ πυραμίδες. Κύλινδρος Κῶνος.

Μέτρησις ἐπιφανείας καὶ εὗρεσις τοῦ ὄγκου αὐτῶν.

Σφαῖρα. Διάφοροι θέσεις ἐπιπέδου πρὸς σφαῖραν. Θέσεις δύο σφαιρῶν πρὸς ἀλλήλας συντόμως. Κύκλοι ἐπὶ δοθείσης σφαίρας. Μέτρησις σφαίρας.

Ἐπισκόπησις τῶν μαθηματικῶν ἱστορικὴ καὶ φιλοσοφική.

B. **Στοιχεῖα Κοσμογραφίας.** Ὠρα 1 καθ' ἑβδομάδα.

7. ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΑ

Ι. ΦΥΣΙΚΗ—ΧΗΜΕΙΑ ΜΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑΣ

α) Κατώτερος κύκλος.

Τάξις Α'.

1. Ἐκ τῆς Φυσικῆς: Αἱ Στοιχειώδεις καὶ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ὕλης τῶν βιολογικῶν μαθημάτων καὶ τῆς γεωγραφίας, ὡς καὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς γνώσεις. Ἐκ τῆς μηχανικῆς, τῆς βαρύτητος, τῆς ὑδροστατικῆς, τῆς ἀεροστατικῆς, τοῦ θερμομαντικοῦ καὶ ὀπτικῆς, τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ.

2. Ἐκ τῆς Χημείας καὶ Ὄρυκτολογίας: Αἱ στοιχειώδεις καὶ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ὕλης τῶν βιολογικῶν μαθημάτων καὶ τῆς Γεωγραφίας, ὡς καὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς γνώσεις περὶ τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τῶν ὀξέων, βάσεων καὶ ἀλάτων, τῶν στοιχείων τῆς λιθοσφαίρας τῆς γῆς καὶ τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων καὶ ἐποπτικὴ ἐξέτασις τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπαντῶντων καὶ ἔχόντων σημασίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ὀρυκτῶν ἐν συναφείᾳ ἐκάστοτε πρὸς τὰς σχετικὰς χημικὰς ἐνώσεις.

β) Ἀνώτερος κύκλος.

Τάξις Ε'.

1. Ἐκ τῆς Φυσικῆς: Βαθυτέρα ἐξέτασις καὶ συμπλήρωσις τῶν ἐν τῇ Α' τάξει διδαχθέντων ἐκ τῆς μηχανικῆς, τῆς βαρύτητος, τῆς ὑδροστατικῆς, τῆς ἀεροστατικῆς, τοῦ θερμομαντικοῦ καὶ τῆς ἀκουστικῆς.

2. Ἐκ τῆς Χημείας: Βαθυτέρα ἐξέτασις καὶ συμπλήρωσις τῶν ἐν τῇ Α' τάξει διδαχθέντων ἐκ τῆς Ἀνοργάνου Χημείας.

Τάξις ΣΤ'.

1. Ἐκ τῆς Φυσικῆς: Βαθυτέρα ἐξέτασις καὶ συμπλήρωσις τῶν ἐν τῇ Α' τάξει διδαχθέντων ἐκ τῆς ὀπτικῆς, τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

2. Ἐκ τῆς Χημείας: Βαθυτέρα ἔξετασις καὶ συμπλήρωσις τῶν ἐν τῇ Α' τάξει διδαχθέντων ἐκ τῆς Ὄργανικῆς Χημείας.

II. ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τάξις Β'.

α) Φυτολογία.

1. Βιολογικὴ ἔξετασις κατὰ τὴν σειρὰν ὄρισμένου βοτανικοῦ συστήματος, τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ ἐν Ἑλλάδι ἰδίως ἀπαντώντων ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτέρων ὑποδιαίρέσεων αὐτοῦ, συνδυαζομένη μὲ τὴν ἔξαρσιν τῆς σημασίας τῶν ἐξεταζομένων φυτῶν διὰ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὲ πρακτικὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὰς ἐργασίας τὰς ἀποβλεπούσας εἰς τὴν διάδοσιν καὶ τὸν ἐξευγενισμόν αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς ἀνωτέρω βιολογικῆς ἐξετάσεως καὶ μετ' αὐτήν:

2. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Φυσιολογίας ἅμα καὶ Ἀνατομίας τῶν ἐξετασθέντων φυτῶν, ὡς καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὸ περιβάλλον.

3. Ἀνασκόπησις καὶ βαθυτέρα θεμελίωσις τοῦ χρησιμοποιοιθέντος βοτανικοῦ συστήματος μετ' ἀσκήσεων τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀσφαλῆ ταξινόμησιν τῶν συνηθεστάτων φυτῶν τῆς πατρίδος.

4. Σύντομος ἔξετασις τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τῶν φυτῶν, ἰδίως δὲ τῆς κατανομῆς αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι.

Τάξις Γ'.

β) Ζωολογία.

1. Βιολογικὴ ἔξετασις κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ κρατοῦντος ζωολογικοῦ συστήματος τῶν χαρακτηριστικῶν, μάλιστα δὲ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπαντώντων ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτέρων ὑποδιαίρέσεων αὐτοῦ, συνδυαζομένη μὲ τὴν ἔναρξιν τῆς διὰ τὸν βίον τοῦ

ἀνθρώπου σημασίας των καὶ μὲ πρακτικὴν ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὰς ἐργασίας, τὰς ἀποβλεπούσας εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τὸν ἐξευγενισμόν τῶν ἐξ αὐτῶν χρησίμων εἰς αὐτόν, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς ἀνωτέρου βιολογικῆς ἐξετάσεως καὶ μετ' αὐτήν:

2. Γενικὴ συγκριτικὴ ἐπισκόπησις τῆς Φυσιολογίας ἅμα καὶ Ἀνατομίας τῶν ἐξετασθέντων ζώων, ὡς καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὸ περιβάλλον.

3. Σύντομος ἐξέτασις τῆς γεωγραφικῆς ἐξαπλώσεως τῶν ζώων.

Τάξις Δ', Πρῶτον ἐξάμηνον.

γ) Ἀνθρωπολογία.

Ἐπισκόπησις τῆς φυσιολογίας ἅμα καὶ ἀνατομίας τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὸ περιβάλλον.

Δεύτερον ἐξάμηνον.

δ) Γενικὴ Βιολογία.

Ἐπεξεργασία τῶν διδαγμάτων τῆς Φυτολογίας, Ζωολογίας καὶ Ἀνθρωπολογίας πρὸς σχηματισμὸν γενικῆς ἐννοίας τῆς ζωῆς καὶ κατανόησιν τῆς σημασίας αὐτῆς ἐν τῇ φύσει, ἐπὶ τῇ βάσει διαγράμματος καταρτιζομένου ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, ἔχοντος ὑπ' ὄψει τὴν προηγηθεῖσαν διδασκαλίαν εἰς τὰ μνημονευθέντα μαθήματα. Ὡς παράδειγμα παρατίθεται τὸ ἀκόλουθον διάγραμμα.

1. Ἡ ζωὴ, ὅπως παρουσιάζεται εἰς τὰ φυτά, τὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελεῖ σύνολον ὀρισμένων λειτουργιῶν, κατευθυνομένων εἰς κοινὸν ἀποτέλεσμα. Αἱ κοιναὶ εἰς τὰ φυτά καὶ τὰ ζῶα λειτουργίαι. Ἡ ἀναπνοή, ἡ θρέψις καὶ ὁ πολλαπλασιασμός ἢ ἡ συνέχισις τῆς ζωῆς. Αἱ εἰς τὰ ζῶα προσιδιάζουσαι αἰσθητικαὶ καὶ βουλευσιακαὶ λειτουργίαι. Ἡ προσαρμογὴ τῶν διαφόρων λειτουργιῶν πρὸς ἀλλήλας.

2. Ἡ ἐπιτέλεσις τοῦ συνόλου αὐτοῦ τῶν λειτουργιῶν εἶναι δυνατὴ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ὄντα, μόνον δι-

ότι είναι οργανισμοί, διότι έχουν καταλλήλως ὀργανωμένον σῶμα, ἤτοι σῶμα τοῦ ὁποίου τὰ καθ' ἕκαστον ὄργανα προσαρμόζονται πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐπιτελεστέας λειτουργίας καὶ πρὸς ἄλληλα.

3. Αἱ λειτουργίαι ἀσχοῦνται ὑπὸ τῶν ὀργανισμῶν μόνον ὑπὸ ὠρισμένης ἐξωτερικᾶς συνθήκας καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν συνθηκῶν τούτων. Αὐτόνομος προσαρμογὴ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ὀργάνων τῶν ὀργανισμῶν πρὸς τὰς ἐξωτερικᾶς συνθήκας.

4. Κάθε ὀργανισμὸς ὑφίσταται ὠρισμένην ἐξέλιξιν, ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν ἄκραν δυνατὴν ἱκανότητα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς. Γένεσις τοῦ ὀργανισμοῦ. Τὸ κύτταρον ὡς ὀργανικὴ μονάς. Τὸ πρωτόπλασμα ὡς φορεὺς τῆς ζωῆς. Ἡ διὰ τῆς γενέσεως μετάδοσις ὠρισμένων διαθέσεων καὶ ἱκανοτήτων (κληρονομικότης). Μονοκύτταροι καὶ πολυκύτταροι ὀργανισμοὶ φυτῶν καὶ ζώων. Ἡ αὔξησις τοῦ ὀργανισμοῦ μέχρις ὠρισμένου σημείου ὠριμάνσεως. Θάνατος.

5. Τὸ σύνολον τῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς κάθε ὀργανισμοῦ κατευθύνεται εἰς τὴν συντήρησίν του καὶ εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ εἴδους, εἰς ὃ ἀνήκει.

6. Κατευθύνεται ὅμως ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ εἴδους του. Αἱ θεωρίαι περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν.

7. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω δεδομένων ἡ ζωὴ καθόλου δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σύνολον λειτουργιῶν καταλλήλως ὀργανωμένων φυσικῶν ὄντων, αἱ ὁποῖαι ἐπιτελοῦνται ὑπὸ ὠρισμένης ἐξωτερικᾶς συνθήκας καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν πρὸς συντήρησιν τῶν ὄντων τούτων καὶ πρὸς συντήρησιν καὶ ἐξέλιξιν τῶν εἰς ἃ ἀνήκουν εἰδῶν. Ἡ ἀδυναμία τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν νόμων πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς ἐν τῷ συνόλῳ του καὶ ἐν τοῖς καθέκαστον. Ἡ σημασία τῆς ζωῆς διὰ τὴν ὅλην φύσιν.

8. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Τάξις Α'.

1. Γεωγραφική εξέταση της Ελλάδος κατά φυσικὰς περιοχάς, ὧν πρώτη ἐξετάζεται ἡ περιοχή, ἐν ἣ τὸ Γυμνάσιον. Ἐρευνα ἐν ἐκάστη περιοχῇ ἐκάστου τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων της, τῶν τε φυσικῶν (θέσις τῆς περιοχῆς, γεωλογικὴ διάπλασις της, ποιότης τῶν πετρωμάτων καὶ τοῦ ἐδάφους της, πλαστικὴ μορφὴ της, ὕδατα, κλίμα, φυτὰ καὶ ζῶα αὐτῆς) καὶ ἐκτενέστερον τῶν ἀνθρωπίνων (οἱ κάτοικοι, οἱ συνοικισμοὶ των καὶ αἱ ἐκπολιτιστικαὶ τῶν ἐνέργειαι, αἱ τε οἰκονομικαὶ—γεωργία καὶ κτηνοτροφία, ἀλιεία, δασοκομία ὀρυκτορυχία, βιοτεχνία καὶ βιομηχανία, ἐμπόριον, μέσα συγκοινωνίας—καὶ αἱ πνευματικαὶ—θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ σχέσεις, ἐκπαιδευτικὴ κατάστασις ὅπως ἕκαστον τούτων ἔχει διαμορφωθῆ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν λοιπῶν.

2. Γενικὴ γεωγραφικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ελλάδος. Τὰ φυσικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα της ἢ σχετικὴ θέσις της, ἢ ὅλη γεωλογικὴ διαμόρφωσις της, τὰ εἶδη τοῦ ἐδάφους της, ὁ κάθετος καὶ ὁ ὀριζόντιος διαμελισμὸς της (ὄρεινὰ συστήματα, διάταξις των, αἱ σπουδαιότεραι κορυφαί, τὰ μεταξὺ τῶν ὀρέων στενά, αἱ κοίλαι χῶραι, ἡ μορφολογία τῶν θαλασσῶν της, ἡ παραλιακὴ γραμμὴ της καὶ τὸ μῆκος της, αἱ νῆσοι της), οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι της, τὸ κλίμα της καὶ τὰ εἶδη του, ἡ χλωρίς καὶ τὰ ζῶα τῆς (Ἑλλάδος) ἐν τῇ ἀπ' ἀλλήλων ἐξαρτήσει των καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ των διὰ τὴν ἐπὶ τοὺς κατοίκους της καὶ τὰς ἀσχολίας των ἐπίδρασιν. Τὸ ἐμβαδὸν τῆς Ελλάδος, ὁ πληθυσμὸς της καὶ ἡ πυκνότης του. Ἡ ἐθνικὴ ὁμοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ της. Ἡ κατανομὴ καὶ ἡ πυκνότης τῶν συνοικισμῶν της, οἱ ἕξ αὐτῶν σπουδαιότεροι καὶ οἱ λόγοι τῆς διαμορφώσεώς των. Αἱ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων της, αἱ τε οἰκονομικαὶ (γεωργία, κτηνοτροφία,

άλιεία, δασοκομία, ὀρυκτώρευχία, βιοτεχνία καὶ βιομηχανία, ἐμπόριον—ἐσωτερικόν, ἔξωτερικόν, εἰσαγωγικόν καὶ ἔξαγωγικόν—συγκοινωνία ξηρᾶς, θαλάσσης, ἀέρος καὶ αἰ πνευματικαὶ—ἡ κρατοῦσα θρησκεία καὶ ἡ ἐκκλησία της, αἰ ἠθικαὶ σχέσεις, καλαὶ τέχνη καὶ ἐπιστήμαι, ἡ ἐκπαίδευσις, τὸ πολίτευμα), οἱ κυριώτεροι συντελεσταὶ ἐκάστης, ὡς καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν φυσικῶν γεωγραφικῶν στοιχείων.

Τάξις Β'.

1. Γεωγραφικὴ ἐξέτασις τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα, γινομένη ὡς ἡ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνδιατρίβουσα περισσότερον εἰς τὰς γειτονικὰς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν εἰς ἐκείνας, μεθ' ὧν ἡ Ἑλλὰς εὐρίσκεται εἰς στενωτέραν ἐπικοινωνίαν ἢ αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἰδιαίτουσαν σημασίαν ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως.

2. Γεωγραφικὴ ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης. Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς συγκοινωνίας, ἀρχομένης τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν. Ἡ Ἑλλὰς ὡς μεσογειακὸν καὶ εὐρωπαϊκὸν κράτος καὶ ἡ συμβολὴ της εἰς τὴν συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Ἑλληνισμὸς τῆς σήμερον ἐν Εὐρώπῃ.

Τάξις Γ'.

Γεωγραφικὴ ἐξέτασις τῶν χωρῶν ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡπείρων, γινομένη ὡς ἡ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἐνδιατρίβουσα περισσότερον εἰς οἷας καὶ ἐκείνη χώρας καὶ τερματιζομένη διὰ γενικῆς γεωγραφικῆς ἐπισκοπήσεως τῆς ἡπείρου. Σύντομος ἐξέτασις τῶν πολικῶν χωρῶν καὶ τοῦ ἔργου τῶν ἐξερευνητῶν αὐτῶν.

Τάξις Δ'.

Γεωγραφική επισκόπησις τῆς ὅλης γῆς.

α) Ἡ ἐξάρτησις τῆς γεωγραφικῆς καταστάσεως τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐκ τῆς φύσεώς της ὡς οὐρανίου σώματος καὶ ἐκ τῶν σχέσεών της πρὸς τὰ λοιπὰ οὐράνια σώματα, καὶ ἰδίως τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην. Ἡ γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα. Ἡ σφαιρικότης της. Μέγεθος τῆς γῆς (περίμετρος καὶ διάμετρος). Ἡ κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα (γῆινοσ ἄξων, χρόνος, ἡμέρα, νύξ). Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος. Ἡ γῆ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς πρὸς τὰ λοιπὰ οὐράνια σώματα, ἰδίως δὲ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην. Μέγεθος τοῦ ἡλίου ἐν σχέσει πρὸς τὸ τῆς γῆς. Ἀπόστασις ἀπ' αὐτῆς. Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον. Μορφή τῆς τροχιάς τῆς γῆς. Διεύθυνσις τοῦ ἄξονόσ της. Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι. Ζῶναι τῆς γῆς. Ὁραι τοῦ ἔτους Ἡ σελήνη. Τὸ μέγεθός της, ἡ ἀπόστασίς της ἀπὸ τῆς γῆς καὶ αἱ κινήσεις της. Αἱ φάσεις της. Χρόνος τῶν κινήσεων. Ἀμπωτις καὶ πλημμυρίς. Ἐκλείψει ἡλίου καὶ σελήνης. Ἡμερολόγιον καὶ μέτρησις τοῦ χρόνου. Μεσευρωπαϊκὸς χρόνος.

β) Ἐπισκόπησις τῶν φυσικῶν γεωγραφικῶν στοιχείων τῆς γῆς ἐν τῇ ἀπ' ἀλλήλων ἐξαρτήσεϊ των. Ἡ γεωλογικὴ διαμόρφωσις τῆς γῆς. Ἡ ἐξέλιξις της. Αἱ γεωλογικαὶ ἐποχαὶ καὶ τὰ γνωρίσματά των. Ἡ οικονομικὴ σπουδαιότης των. Ἡ ποιότης τῶν πετρωμάτων καὶ τοῦ ἑδάφους καὶ οἱ συντελεσταὶ αὐτῆς. Οἱ παράγοντες τοῦ ὀριζοντίου καὶ τοῦ καθέτου διαμελισμοῦ τῆς γῆς. Τὰ ὕδατα καὶ οἱ συντελεσταὶ αὐτῶν. Ἡ γεωγραφικὴ διάδοσις τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν. Τὸ κλίμα καὶ οἱ παράγοντες αὐτοῦ. Κλιματολογικαὶ ζῶναι. Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα τῆς γῆς. Ἡ διανομὴ αὐτῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ οἱ λόγοι ταύτης.

Τάξις Ε'.

1. Ἐπισκόπησις τῶν ἀνθρωπογεωγραφικῶν στοι-

χείων τῆς γῆς ἐν τῇ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τῶν φυσικῶν ἐξαρτήσῃ των ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπὶ τὰ φυσικὰ ἐπιδράσει των. Ἡ γῆ ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ προϊστορικὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ πρωτογενὴς ζωὴ. Αἱ ἡλικίαι τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ πολιτισμένη ζωὴ. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἐν τῇ συνόλῳ καὶ κατὰ φυλάς. Ζῶναι γῆς πυκνῶς καὶ ἀραιῶς κατοικημένοι. Αἰτίαι συγκεντρώσεως πληθυσμοῦ. Τὰ σημερινὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ στοιχεῖα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, οἱ μὲ αὐτὰ ἀσχολούμενοι κλάδοι τῆς καὶ οἱ συντελεσταὶ τῆς ἀναπτύξεως ἐκάστου. Τὰ μεγαλύτερα κέντρα τῆς γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς. Τὰ μεγαλύτερα ὀρυκτορυχικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Τὰ κέντρα τοῦ ἐμπορίου. Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας (ξηρᾶς, θαλάσσης, ἀέρος). Τὰ στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ συντελεσταὶ ἐκάστου. Γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων, γλωσσῶν καὶ πολιτευμάτων. Τὰ κέντρα τῆς καλλιτεχνικῆς τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

2. Γεωγραφικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἑλλάδος, ἐνδιατρίβουσα κυρίως εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοὺς συντελεστάς αὐτῶν.

9. ΥΓΙΕΙΝΗ

Τάξις Δ'.

1. Σωματολογία. (Ἀτομικὴ Ὑγιεινὴ).
2. Γεν. Ὑγιεινὴ (λοιμώδη νοσήματα, περὶ ἀέρος, ὕδατος, ἐδάφους, διατροφῆς, ἐνδυμασίας καὶ κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου).
3. Ὑγιεινὴ τῶν ἡλικιῶν καὶ τινα περὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν ἐπιτηδευμάτων. (Ἐπέκτασις τῶν σχετικῶν γνώσεων μετὰ συντόμου ἐπαναλήψεως).
4. Στοιχεῖα νοσηλευτικῆς. Πρόχειροι βοήθειαι. Πρακτικαὶ ἐφαρμογαὶ τούτων ἐν τῇ σχολικῇ ζωῇ.

Τάξις Ε'. γυμνασίων θηλέων.

- Ὑγιεινὴ τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας.
Στοιχεῖα παιδοκομίας.
Ἐπέκτασις τῶν στοιχείων νοσηλευτικῆς, καὶ προχείρων βοηθειῶν.
Πρόχειρον οἰκιακὸν φαρμακεῖον μετὰ πρακτικῶν ἀσκήσεων ἐφαρμογῆς.
Παρατήρησις.—Αἱ μαθήτριά τῶν λοιπῶν γυμνασίων διδάσκονται προαιρετικῶς τὸ ἀνωτέρω ὕλικόν ἐν τῇ αὐτῇ τάξει.
-

10. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΠΡΟΠΑΙΔΕΙΑ

Τόξις ΣΤ'.

Ἡ ὕλη τῶν φιλοσοφικῶν δὲν θὰ εἶναι ἡ περίληψις τῶν καθέκαστον ἢ τῶν κυριωτέρων φιλοσοφικῶν κλάδων, τῶν διδασκομένων εἰς τὰ ἀνώτερα καθιδρύματα, ἀλλὰ τὰ πορίσματα τῆς διδασκαλίας πάντων τῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ διδασκόμενων μαθημάτων, τῶν φυσιογνωστικῶν, ὅσον καὶ τῶν φρονηματοπιστικῶν καὶ τεχνικῶν, ὡς καὶ τῆς ἰδίας ζωῆς τῶν μαθητῶν. Οἱ μαθηταί, ἐπεξεργαζόμενοι τὰ πορίσματα ταῦτα, θὰ βλέπουν, ὅτι δύνανται νὰ τὰ συνδέσουν εἰς μίαν γενικὴν θεωρίαν περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Τοιοῦτοτρόπως θὰ τυγχάνουν μιᾶς φιλοσοφικῆς προπαιδεύσεως, ἐξαγομένης ἐξ αὐτῆς τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σχολείου των. Τούτων οὕτως ἐχόντων τὸ διάγραμμα τῆς ὕλης τοῦ προκειμένου μαθήματος δύναται νὰ ὑποτυπώσῃ αὐτὸς ὁ διδάσκων, λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὴν ἐν τῷ Γυμνασίῳ συντελουμένην ἐργασίαν. Ὡς παράδειγμα μόνον δίδεται τὸ ἀκόλουθον διάγραμμα:

Α'. Εἰσαγωγικαὶ γνώσεις. Ἡ κατανόησις τοῦ κόσμου καὶ ὁ σχηματισμὸς μιᾶς γενικῆς περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς ζωῆς θεωρίας εἶναι ἔργον τῆς **ψυχῆς** καὶ ἰδίως τῶν **γνωστικῶν παραγόντων** αὐτῆς. Δι' αὐτὸ ἐνδείκνυται ἢ εἰσαγωγικὴ ἐξέτασις τῆς ψυχῆς καὶ τῶν γνωστικῶν παραγόντων της.

1. Ἡ Ψυχὴ (Ψυχολογία). Ἡ Διάνοια. Ἡ κατ' αἴσθησιν ἀντίληψις (αἰσθήσεις, αἰσθήματα, παραστάσεις). Ἡ νόησις. Αἱ βάσεις τῆς νοήσεως (συνειρμὸς τῶν παραστάσεων, ἀφομοιώσις τῶν παραστάσεων, μνήμη). Αἱ θεμελιώδεις μορφαὶ τῆς νοήσεως (φαντασία, κυρίως νόησις). Τὸ θυμικόν. Αἱ κύρια μορφαὶ του: Συναισθημα καὶ βούλησις. Ἡ φύσις τῆς ψυχῆς: Τὰ ψυχικὰ φαινόμενα καὶ ἡ διαφορὰ των ἀπὸ τὰ φυσικὰ καὶ φυσιολογικά. Ἡ συνοχὴ τοῦ ψυχικοῦ βίου. Ἡ Ψυχολογία.

2. Οἱ παράγοντες τῆς γνώσεως καὶ τὸ ἔργον των (Στοιχεῖα Γνωσιολογίας). Αἱ αἰσθήσεις καὶ ἡ ἐμπειρικὴ γνώσις, ὁ νοῦς καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ γνώσις.

3. Διαίρεσις τοῦ ἀντικειμένου τῆς γνώσεως, ἥτοι τοῦ κόσμου. Μέρη τοῦ κόσμου : α) ἡ φύσις, β) ὁ πολιτισμὸς ἢ ὁ κόσμος τῶν ἀνθρωπίνων σκοπῶν.

Β' Κύριον μέρος τῆς Φιλοσοφικῆς Προπαιδείας. Α) Ἡ Φύσις (Φιλοσοφία τῆς φύσεως).

1. Τὰ ἀντικείμενα τῆς φύσεως. α) Ἡ γνώσις τοῦ καθέκαστον φυσικοῦ ἀντικειμένου. Ἡ φυσικὴ διαίρεσις αὐτοῦ : κύτταρα, στοιχεῖα, μόρια, ἄτομα, ἢ ἔννοια τῆς ὕλης. Διαίρεσις αὐτοῦ ἀπὸ βαθυτέρας ἀπόψεως : οὐσία καὶ ιδιότητες αὐτῆς. β) Ἡ ἐπισκόπησις τῶν ἀντικειμένων τῆς φύσεως : αἱ ἐμπειρικαὶ ἔννοιαι τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ εἴδους, ὁ καθορισμὸς τῶν ἐννοιῶν, ἡ κατάταξις αὐτῶν, τὸ σύστημα. Φιλοσοφικὸν ἔξαγόμενον : ἡ ἰδέα τῆς τάξεως τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων.

2. Τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Ἡ φύσις των: Ἡ μεταξὺ αὐτῶν κρατοῦσα αἰτιώδης συνοχὴ καὶ οἱ ταύτην διέποντες φυσικοὶ νόμοι. Τὰ εἶδη των: Τὰ φαινόμενα τῆς ἀνοργάνου φύσεως (φυσικά, χημικά). Τὰ φαινόμενα τῆς ὀργανικῆς ἢ τὰ βιολογικά. Ἡ ζωὴ : αἱ λειτουργίαι τῶν ὀργανισμῶν, ἡ κατασκευὴ των, ἡ ἐξέλιξις τοῦ καθέκαστον ὀργανισμοῦ, ὁ προσεχὴς καὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς του. Φιλοσοφικὸν ἔξαγόμενον : ἡ ἰδέα τῆς αἰτιότητος καὶ ἡ ἰδέα τῆς σκοπιμότητος τῶν φυσικῶν φαινομένων.

3. Ἡ ἐξέλιξις ἐν τῇ φύσει. Αἱ περὶ αὐτῆς θεωρίαι. Ἡ ὀρθὴ ἔννοια τῆς ἐξελίξεως. Φιλοσοφικὸν ἔξαγόμενον : ἡ ἰδέα τῆς ἐξελίξεως τῆς φύσεως.

4. Γενικὸν φιλοσοφικὸν ἔξαγόμενον : Αἱ ἰδέαι τῆς τάξεως τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων, τῆς αἰτιότητος καὶ τῆς σκοπιμότητος τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς φύσεως ἄγουν εἰς τὴν γενικωτάτην ἰδέαν τῆς φυσικῆς τάξεως τοῦ κόσμου.

Β) Ὁ Πολιτισμὸς (Φιλοσοφία τοῦ πνεύματος).

1. Τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ἀποβλέποντα εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς. Παραγωγή τῶν πρώτων ὑλῶν, κατεργασία αὐτῶν, ἐμπόριον. Ὁ σκοπὸς τῆς συντηρήσεως τῆς ζωῆς: ἡ ἐπίτευξις τῆς ἰδέας ἢ τοῦ ἰδεώδους τοῦ (οἰκονομικῶς) ὠφελίμου.

2. Τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς ζωῆς: α) Ἡ θρησκεία (φιλοσοφία τῆς θρησκείας). Αἱ θεμελιώδεις μορφαὶ τῆς θρησκείας (ἡ πίστις εἰς δαίμονας, ἡ φυσιολατρεία, ἡ θρησκεία τοῦ νόμου, ἡ θρησκεία τοῦ φρονήματος). Ἡ φύσις τῆς θρησκείας. Ὁ σκοπὸς τοῦ θρησκευτικοῦ βίου: ἡ προσέγγις εἰς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀγιότητος.

β) Ἡ ἠθικότης (Ἠθική). Αἱ θεμελιώδεις μορφαὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου (οἱ σύνδεσμοι τῆς καταγωγῆς, τῆς κτήσεως, οἱ ἐπαγγελματικοί, οἱ ἐκπολιτιστικοί, οἱ μορφωτικοί). Ἡ φύσις τῆς ἠθικότητος: τὸ ἦθος, τὸ δίκαιον, ὁ νόμος, τὸ ἠθικὸν φρόνημα. Ὁ σκοπὸς τῆς ἠθικότητος: ἡ προσέγγις εἰς τὸ ἠθικὸν ἰδεῶδες.

γ) Ἡ τέχνη (Αἰσθητική). Αἱ θεμελιώδεις μορφαὶ τῆς τέχνης (αἱ εἰκαστικαὶ καὶ αἱ μουσικαὶ τέχναι). Ἡ φύσις τῆς τέχνης: ἡ ἐσωτερικὴ διαμόρφωσις αὐτῆς (ἰδεολογικὴ καὶ πραγματολογικὴ τέχνη), ἡ ἐξωτερικὴ παράστασις αὐτῆς (μορφὴ ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ). Ὁ σκοπὸς τῆς τέχνης: ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἰδεώδους τοῦ ὠραίου.

δ) Ἡ ἐπιστήμη. Α. Αἱ εἰδικαὶ ἐπιστῆμαι (Λογική). Τὰ θεμελιώδη εἶδη τῆς ἐπιστήμης. Αἱ μορφαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς νοήσεως: α. Ἡ ἔννοια. Ἡ σχέσις τῶν ἐννοιῶν πρὸς ἀλλήλας. Ὁ ὀρισμὸς τῶν ἐννοιῶν. β. Ἡ κρίσις. γ. Ὁ συλλογισμὸς καὶ ἡ ἀπόδειξις. δ. Τὸ σύστημα. Αἱ μέθοδοι τῆς ἐρεῦνης: Ἀπαγωγή, Ἐπαγωγή. Αἱ μορφαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς παραστάσεως. Β. Ἡ φιλοσοφία. Ἡ σχέσις τῶν εἰδικῶν ἐπιστημῶν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Ἡ διαίρεσις τῆς φιλοσοφίας.

Ἡ φύσις τῆς φιλοσοφίας. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας: ἡ προσέγγις εἰς τὸ ἰδεώδες τοῦ ἀληθοῦς.

3. Φιλοσοφικὸν πόρισμα. Αἱ κοινωνίαι καὶ τὰ ἄτομα κατευθύνονται διὰ τῆς πνευματικῆς τῶν ἐργασίας εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ ὠφελίμου, τοῦ ὀραίου, τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγίου καὶ τοῦ ἠθικοῦ. Τὰ ἰδεώδη ταῦτα συνέχονται στενῶς πρὸς ἀλλήλα, ὑπερέχει δ' ὅμως πάντων καὶ κατευθύνει πάντα τὸ τοῦ ἠθικοῦ, ἄγον εἰς τὴν γενικωτάτην ἰδέαν τῆς ἠθικῆς τάξεως τοῦ κόσμου.

Γ) Ἡ ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας συνδεδυασμένη ἐξέτασις τῶν πορισμάτων τῆς ἐρεῦνης τῆς φύσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ πρὸς σχηματισμὸν γενικῆς θεωρίας περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς.

1. Τὸ δυνατόν τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς τοιαύτης θεωρίας ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως (Γνωσιολογία). Ἡ ἀνθρωπίνη γνώσις: Α. Ἡ λογικὴ γνώσις. Β. Ἡ ἐμπειρικὴ γνώσις. Γ. Ἡ περὶ τῆς γνώσεως διδασκαλία τοῦ Καντίου. Δ. Αἱ νεώτεραι γνωσιολογικαὶ κατευθύνσεις μετὰ τὸν Κάντιον. Ε. Ἡ ὀρθὴ ἀντίληψις περὶ τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως καὶ τὸ δυνατόν τοῦ ὑπ' αὐτῆς σχηματισμοῦ γενικῆς περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς θεωρίας.

2. Ἡ περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς θεωρία (Μεταφυσική). α) Ἡ περὶ τοῦ κόσμου θεωρία. 1. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ εἶναι. Α. Ὑλαρχία (ὕλισμός). Β. Πνευματοκρατία. Γ. Παραλληλιστικὸς Μονισμός. Δ. Δυαρχία. 2. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ γίνεσθαι. Α. Ἡ μηχανικὴ ἐρμηνεία. Β. Ἡ τελολογικὴ ἐρμηνεία. Γ. Ἡ δυαρχικὴ ἐρμηνεία. β) Ἡ περὶ τῆς ζωῆς θεωρία. 1. Αἱ θεωρίαι τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ἐλευθερίας. 2. Φιλαντία καὶ Φιλαλληλία. 3. Αἰσιοδοξία καὶ Ἀπαισιοδοξία. 4. Τὸ ὑψιστόν ἀγαθόν: α) Ὑποκειμενικοὶ σκοποί. β) Ἀντικειμενικοὶ σκοποί. γ) Ἡ σύνθεσις τῆς περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς περὶ τῆς ζωῆς θεωρίας ἐν τῇ περὶ τοῦ Θεοῦ θεωρίᾳ.

1. Αἱ ἀτελεῖς περὶ τοῦ Θεοῦ παραστάσεις. 2. Ἡ τελεία περὶ τοῦ Θεοῦ παράστασις ἢ ἡ θεϊκὴ θεωρία.

Παρατήρησις: Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ διδασκαλία κατὰ μὲν τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν τῆς φύσεως θὰ ἐπεξεργάζεται τὰ πορίσματα τῆς διδασκαλίας πάντων τῶν φυσιογνωστικῶν μαθημάτων, κατὰ δὲ τὴν ἔρευναν τοῦ πολιτισμοῦ τὰ πορίσματα τῶν τε φυσιογνωστικῶν καὶ ἰδίως τῶν φρονηματιστικῶν καὶ τεχνικῶν, κατὰ δὲ τὴν ἔρευναν τῶν ψυχολογικῶν καὶ γνωσιολογικῶν φαινομένων τὰς ἐκ τῆς ἰδίας ἐμπειρίας παρατηρήσεις τῶν μαθητῶν, ὡς καὶ τὰς ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν διαφόρων μαθημάτων.

10. ΤΕΧΝΙΚΑ

Τάξεις Α'.

1. **Καλλιγραφία.** Ἀνάπτυξις τῆς ἀτομικῆς γραφῆς ἐκάστου μαθητοῦ εἰς τὸ ἀπλοῦν, σύμμετρον καὶ εὐανάγνωστον.

2. **Ἰχνογραφία.** Ἰχνογράφησις ἐπὶ τοῦ πίνακος διὰ λευκῶν καὶ ἐγχρώμων κιμωλιῶν καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ μολυβίων μαύρων καὶ ἐγχρώμων :

Α) ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἀπὸ μνήμης: σπουδαὶ ἰδίως α) φύλλων ἀνθέων καὶ καρπῶν, β) τῶν διαφόρων ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, εὐρισκομένων ἰδίως ἐν κινήσει.

Β) Ἐλευθέρα, ἐξ ἀφορμῆς ἱστορημάτων, συνθέσεων, διηγημάτων, περιγραφῶν κλπ.

3. **Χειροτεχνία.** Α) Ἐργασίαι ἐπὶ χάρτου λευκοῦ καὶ χρωματιστοῦ :

α) Χαρτοκοπτική. Κοπή χάρτου διὰ ψαλλιδίου πρὸς κατασκευὴν διαφόρων ἐπιπέδων γεωμετρικῶν σχημάτων, διδασκομένων ἐν τῇ τάξει, ὡς καὶ σχημάτων τῶν εὐκολωτέρων ἐκ τῶν ἰχνογραφουμένων ἀντικειμένων.

β) Χαρτοκοπτικὴ καὶ χαρτοκολλητικὴ. Κοπή καὶ κόλλησις χάρτου πρὸς κατασκευὴν μωσαϊκῶν, πλακοστρώτων, προσόψεων οἰκιῶν, σχημάτων τῶν εὐκολωτέρων ἐκ τῶν ἰχνογραφουμένων ἀντικειμένων, ὡς φύλλων, ἀνθέων, καρπῶν, κλαδίσκων μετ' ἀνθέων καὶ φύλλων μερῶν καὶ ὀργάνων ζώων, εἰκόνων ζώων, ὡς καὶ ἀντικειμένων τοῦ σχολείου καὶ τῆς οἰκίας.

γ) Χαρτοῦφαντικὴ. Πλέξιμον χρωματιστῶν ταινιῶν χάρτου πρὸς κατασκευὴν ποικίλων διακοσμητικῶν σχεδίων.

Β) Πλαστικὴ. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Πλαστικὴν. Σκοπὸς καὶ σημασία της. Ὑλικά καὶ ἐργαλεῖα. Κατασκευὴ καὶ διατήρησις πηλοῦ. Κατασκευὴ ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἀπὸ μνήμης τῶν ἀπλουστάτων ἐκ τῶν ὁμοίως ἰχνογραφηθέντων ἀντικειμένων.

Τάξις Β΄.

1. **Ίχνογραφία.** Ίχνογράφησις ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ τοῦ χάρτου ὡς ἐν τῇ Α΄ τάξει :

α) ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἀπὸ μνήμης : σπουδαί ὡς ἐν τῇ Α΄ τάξει, ἔτι δὲ καὶ συνθετώτεραι ἐκ τοῦ φυτικού καὶ ζωικοῦ κόσμου, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀσχολιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπίσης δὲ καὶ σπουδαί πτυχολογίας, β) ἐλευθέρα, ὡς ἐν τῇ Α΄ τάξει.

2. **Χειροτεχνία.** Α) ἐργασίαι ἐπὶ χάρτου : Συμπλήρωσις Χαρτοκοπτικῆς καὶ Χαρτοκολλητικῆς. Κατασκευὴ διὰ χρωματιστῶν τεμαχίων χάρτου τῶν ἰχνογραφουμένων συνθετωτέρων εἰκόνων ἐκ τοῦ φυτικού καὶ τοῦ ζωικοῦ κόσμου ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀσχολιῶν τοῦ ἀνθρώπου.

Β) Πλαστικὴ καὶ Γυψοτεχνία.

α) Ἐλεύθεραι ἐργασίαι ἀπὸ μνήμης. Κατασκευὴ ἀπλῶν ἀντικειμένων ἐκ τοῦ φυτικού καὶ ζωικοῦ κόσμου καὶ σκηνῶν ἐκ τῶν ἀσχολιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἔτι δὲ τῶν ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ ἐξεταζομένων μορφῶν τοῦ ἐδάφους (λόφων, βουνῶν, ὄρεων, χαραδρῶν, ὄροσειῶν, κοιτῶν, ποταμῶν κτλ). Χρωματισμὸς τῶν κατασκευαζομένων.

β) Ἐργασίαι ἐκ τοῦ φυσικοῦ, δι' ὧν κατασκευάζονται γεωμετρικὰ στερεά, διδασκόμενα ἐν τῇ τάξει, ὡς καὶ ἀντικείμενα ἐκ τοῦ φυτικού ἰδίως κόσμου, ἔχοντα τὸ σχῆμα αὐτῶν, ἦτοι :

1. Εὐθύγραμμα γεωμετρικὰ στερεά.

2. Σφαιρα (μετὰ τῶν ὑποδιαίρεσεων αὐτῆς) καὶ σφαιρικά καὶ σφαιροειδῆ ἀντικείμενα καὶ καρποὶ (βῶλοι, κεράσια, κούμαρα, πορτοκάλια, ῥόδια, μήλα, ραφανίδες κλπ).

3. Ὄρν, ἥμισυ ῥὸν κατὰ τὸν μέγαν καὶ τὸν μικρὸν ἄξονα μὲ τὸν κρόκον ἐξέχοντα, ῥὰ πτηνῶν, φωλαὶ μετ' ῥῶν. Ὄρειδῆ ἀντικείμενα καὶ καρποὶ (δαμάσκηνα, ῥοδάκινα, διάφοροι βολβοὶ, λεμόνια, κρόμνα, ἀγλάδια, σῦκα κτλ.).

4. Κύλινδροι καὶ κυλινδρικά ἀντικείμενα (λαμπάδες, ῥαφανίδες, καρότα, κολοκύνθια, μπάμια κτλ.).

5. Ἀγγεῖα ἀπλᾶ, ὡς γάστραι, ποικίλα μικρὰ πινάκια, φλυζάνια, ποτήρια, κανάτια ἀπλᾶ, ἀνθοδόχαι κτλ.

Ὅσα ἐκ τῶν διὰ πηλοῦ κατασκευαζομένων ἀντικειμένων δύνανται νὰ ἀποδοθοῦν διὰ γύψου, θὰ ἀποδίδωνται δι' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Γ. Ξυλοτεχνία. Χρησὶς τῆς ροκάνης, τοῦ πρίονος καὶ τοῦ σφυρίου. Ἴσοπέδωσις ἀνωμάτων ξύλων διὰ τῆς ροκάνης. Κατασκευὴ κανόνος μὲ τομὴν τετραγωνικὴν καὶ κυλινδρικὴν. Κατασκευὴ ἀπλῶν ἀντικειμένων, ὡς μικρᾶς κλίμακος, σκαμνίου, τραπέζιου. Κατασκευὴ ὀλίγων ἀπλῶν κομψοτεχνημάτων μὲ μικρὸν πρίονα (σέγαν).

Τάξις Γ'.

1. Ἰχνογραφία.

α) Ἰχνογράφησις, ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.

β) Εὐρεσις τῶν τυπικῶν γραμμῶν καὶ σχηματοποιήσις τῶν ἰχνογραφουμένων.

γ) Διακοσμητικὴ Ἰχνογραφία. Μελέτη τῆς Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς.

2. Χειροτεχνία.

Α. Πλαστικὴ καὶ Γυψοτεχνία. Ἔργασια ἐκ τοῦ φυσικοῦ μὲ πρότυπα φυσικά, τεχνικά καὶ φανταστικά. Θὰ κατασκευάζωνται:

α) Ἀντικείμενα τεχνικώτερα, ὡς καλαθίσκοι, μικρὰ πανέρια, ὅμοια μὲ καρπούς καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, κώδωνες, χωνία, πτύα, δρεπάνια, σφυρία, πρίονες, ἄξιαι κτλ.

β) Ἀνάγλυφα φύλλων, ἀνθέων, κλαδίσκων, ἐντόμων, πτηνῶν, ζώων, διακοσμήσεις μὲ ἄνθη, καρπούς καὶ ἄλλα ἀντικείμενα (μετὰ καταλλήλου χρωματισμοῦ).

Ἐπίδοσις διὰ γύψου πηλίνων ἔργων.

Β. Ξυλοτεχνία. Χρησὶς διαφόρων ξυλουργικῶν ἐργαλείων. Διάφοροι συνδέσεις ξύλων καὶ ἐφαρμογὴ

αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν ποικίλων ἀντικειμένων. Κατασκευὴ διαφόρων στρώσεων δαπέδου (παρκέ), βάσιν ἐχουσῶν γεωμετρικὰ σχήματα. Κατασκευὴ κορνιζῶν καὶ ἄλλων ἀπλῶν κομψοτεχνημάτων. Κατασκευὴ διὰ τοῦ μαχαιριδίου ξυλογλυπτικῶν κοσμημάτων.

Γ. Βιβλιοδετική. Ἐπιπέδη δέσις βιβλίων (δέσιμο καρ- φωτό). Δέσις βιβλίων διὰ ραφῆς κατὰ φυλλάδια. Κατασκευὴ χαρτοφυλάκων καὶ μπλόκ. Δέσις εἰκόνων καὶ χαρτῶν γεωγραφικῶν.

Τάξις Δ'.

1. **Ζωγραφική.** Χρώματα καὶ ἀναμίξεις αὐτῶν πρὸς παραγωγὴν διαμέσων τόνων. Ὑδατογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ἀπὸ μνήμης καὶ ἐλευθέρᾳ, ἰδίᾳ τοπειῶν.

2. Χειροτεχνία.

Α. Πλαστική καὶ Γυψοτεχνία, ὡς ἐν τῇ Γ' τάξει.

Β. Ξυλοτεχνία. Κατασκευὴ α) κορνιζῶν, κυτίων, χαρτοθηκῶν, δίσκων κεκοσμημένων διὰ ξυλογλυφῶν, β) ἀπλῶν ὀργάνων Φυσικῆς (νήματος στάθμης, τροχαλίας, πολυσπάστου, βαρούλκου, ἐργάτου, ζυγοῦ, μετρικοῦ ζυγοῦ κλπ).

Γ. Ἔργασια ἐπὶ χαρτονίου. Κατασκευὴ διὰ χαρτονίου α) ποικίλων κυτίων, κομψοτεχνημάτων κεκοσμημένων διὰ προϊόντων χαρτοκοπτικῆς καὶ πλεκτῶν χαρτοῦφαντικῆς, οἰκιῶν καὶ ναῶν διαφόρων ρυθμῶν ὑπὸ κλίμακα, β) τῶν γεωμετρικῶν στερεῶν ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶν δεδομένων.

Τάξις Ε'.

Χειροτεχνία.

1. Πλαστική καὶ Γυψοτεχνία. Κατασκευὴ ἐκ τοῦ φυσικοῦ μὲ πρότυπα φυσικά, τεχνητὰ καὶ φανταστικά ἀντικειμένων τέχνης, ὡς ἀγγείων, στηλῶν, κιόνων διαφόρων ρυθμῶν, ἀπλῶν ἀρχιτεκτονημάτων κλπ. Ἀπόδοσις διὰ γύψου πηλίνων ἔργων.

2. Συρματοπλεκτική καὶ Μεταλλοτεχνία. Κατασκευὴ

διὰ λεπτοῦ σώματος γεωμετρικῶν ἐπιπέδων σχημάτων, κρίκων, ἀλύσεων, παιγνιδίων, καλαθίων, πανερίων, κομψοτεχνημάτων καὶ γεωμετρικῶν στερεῶν, τῶν συνθηκῶν δὲ τοῦ σχολείου ἐπιτρεπουσῶν καὶ σφυρηλάτησις, ρίνισμα, διατρύπησις καὶ συγκόλλησις μετάλλου, βαφή σιδήρου, κατασκευὴ κοχλιῶν, κοπή, κάμψις καὶ σύνδεσις μετάλλου διὰ συγκολλήσεως καὶ κοχλιώσεως, κατασκευὴ ὀργάνων Φυσικῆς, Χημείας καὶ Κοσμογραφίας διὰ συνδυασμοῦ καὶ ἄλλων ὑλικῶν (ξύλου, χαρτονίου, σώματος, ὑάλου κλπ.).

12. ΩΔΙΚΗ

Τάξις Α'.

Ὁρισμὸς τῆς Μουσικῆς. Ἦχος, Φθόγγος, Φθογγόσημα, Πεντάγραμμον, βοηθητικαὶ γραμμαί. Ὀνόματα φθόγγων. Κλειδί τοῦ Σόλ, ὄνομασία φθογγοσήμων. Ἀξία καὶ σχήματα φθογγοσήμων. Ὑψηλοὶ καὶ χαμηλοὶ φθόγγοι. Ρυθμὸς, μελωδία. Μουσικὴ ἀνάγνωσις. Ρυθμικὴ καὶ μελωδικὴ ἀνάγνωσις μέτρου 2)4 ἐπὶ διαστημάτων 2ας (κλίμακος Ντό μείζονος) μὲ τέταρτα καὶ ἡμίση. Τί εἶναι κλίμαξ. Κλίμαξ τοῦ Ντό. Μείζων κλίμαξ (τόνοι, ἡμιτόνια). Ἐφαρμογὴ τῶν διαστημάτων 2ας εἰς σχετικὰ γυμνάσματα καὶ ἀπλᾶ παιδαγωγικὰ ἄσματα μονόφωνα. Παῦσις ἡμίσεος. Παῦσις τετάρτου. Σύνδεσις προσφθίας. Σύνδεσις διαρκείας. Μέτρον 2)4 ἑλλιπές. Μέτρον 4)4 (τέταρτα, ἡμίση, ὀλόκληρα). Τὰ συνηθέστερα εἶδη χρωματισμῶν. Γυμνάσματα ἐπὶ διαστημάτων 3ης (κλίμακος Ντό). Ἄσματα μετὰ διαστημάτων 3ης. Ἀσκήσεις προφορᾶς φωνηέντων καὶ συμφώνων. Παῦσις ὀλοκλήρου. Τί εἶναι ρυθμικὴ ἀγωγή καὶ τίνες αἱ συνηθέστεραι διαβαθμίσεις αὐτῆς. Διαστήματα 4ης. Σχετικὰ γυμνάσματα καὶ ἄσματα. Ὀγδοα εἰς 2)4 καὶ 4)4. Ἐλλιπὲς ἀρχίζον ἀπὸ ὄγδοον. Παῦσις ὄγδου. Κανὼν δίφωνος. Στιγμὴ διαρκείας, παρεστιγμένα ἡμίση καὶ τέταρτα. Ἐφαρμογὴ ἐπὶ σχετικῶν γυμνασμάτων καὶ ἁσμάτων. Ἀναπνευστικαὶ ἀσκήσεις.

Μουσικὴ γραφὴ. Ἀσκήσεις εἰς τὴν γραφὴν τοῦ κλειδιοῦ τοῦ Σόλ, τῶν φθογγοσήμων, παύσεων καὶ λοιπῶν μουσικῶν σημείων.

Εἰς ἕκαστον μάθημα δίδεται κατάλληλον τμῆμα μουσικοῦ κειμένου πρὸς ἀντιγραφὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατ' οἶκον εἰς τὸ τετράδιον μουσικῆς.

Τάξις Β'.

Ἀπλᾶ δίφωνοι ἀσκήσεις κατ' ἀρχὰς ἐπὶ διαστημάτων 2ας καὶ εἶτα 3ης καὶ 4ης. Θεωρητικὴ ἐξέτασις τῶν

διαστημάτων 2ας, 3ης, 4ης. Διαστήματα 5ης (κλίμακος Ντο). Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα μονόφωνα και δίφωνα. Θεωρητική ἐξέτασις τῶν διαστημάτων 5ης. Κανὼν τρίφωνος. Μέτρον 3)4. Ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἰς τὰς διδαχθείσας ρυθμικὰς μονάδας. Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα. Διαστήματα 6ης. Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα μονόφωνα και δίφωνα. Θεωρητικὴ ἐξέτασις τῶν διαστημάτων 6ης. Κανὼν τετράφωνος. Δέκατα ἕκτα εἰς 2)4, 3)4, 4)4. Ὅλοι αἱ ρυθμικαὶ τῶν δεκάτων ἕκτων. Παῦσις δεκάτου ἕκτου. Ἐλλιπὲς ἀρχίζον ἀπὸ δέκατον ἕκτον. Γυμνάσματα και ἄσματα σχετικά. Διαστήματα 7ης και 8ης, ὅπως και τὰ προηγούμενα. Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα μονόφωνα και δίφωνα. Θεωρητικὴ ἐξέτασις τῶν διαστημάτων 7ης και 8ης. Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς μείζονος κλίμακος και τῶν διαστημάτων. Μεσαῖοι φθόγγοι τῶν τόνων. Σημεῖα ἀλλοιώσεως. Ἐναρμόνιοι φθόγγοι. Διατονικὰ και χρωματικὰ και ἡμιτόνια. Χρωματικὴ κλίμαξ Ντο. Γυμνάσματα χρωματικῶν φθόγγων. Σχετικά ἄσματα. Μείζων κλίμαξ τοῦ Σολ. Ὀπλισμὸς τοῦ κλειδιοῦ. Διαστήματα μείζονος κλίμακος Σολ. Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα μονόφωνα και δίφωνα, κλασσικὰ και νεώτερα, κανόνες πολύφωνοι.—Μουσικὴ γραφὴ ὅπως εἰς τὴν Α' τάξιν.

Τάξις Γ'.

Ἄπλαϊ τρίφωνοι ἀσκήσεις. Ἄπλῃ ἔννοια τριφώνου συγχορδίας. Τρίφωνα γυμνάσματα και ἄσματα κλασσικὰ και νεώτερα κλίμακος Ντο. Ἀσκήσεις ἀρπισμάτων κλίμακος Ντο. Μείζονες κλίμακες Ρε, Λα, ὅπως ἀνωτέρω ἢ κλίμαξ τοῦ Σολ. Τρίηχον (συνεπτυγμένον, ἀνεπτυγμένον), ἐξάηχον. Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα. Μέτρον 3)8, ὅλοι αἱ ρυθμικαὶ μορφαὶ του. Σχετικά γυμνάσματα και ἄσματα. Μείζονες κλίμακες Φα, Σι ὕφ., Μι ὕφ., ὅπως και ἡ μείζων Σολ.

Ἄναλυτικὸν πρόγραμμα

5

Μέτρον 7)8, γυμνάσματα καὶ ᾠσματα. Μέτρον 6)8 (εἰς ἕξ κινήσεις καὶ εἰς δύο) Γυμνάσματα καὶ ᾠσματα εἰς 6)8. Ἐλάσσων κλίμαξ τοῦ Λα ἁρμονική. Διαστήματα αὐτῆς καὶ ᾠδικὴ ἄσκησις ἐπ' αὐτῶν. Ἐλάσσων Λα μελωδική. Σχετικὰ γυμνάσματα καὶ ᾠσματα μονόφωνα καὶ δίφωνα, κλασσικὰ καὶ νεώτερα. Γυμνάσματα καὶ ᾠσματα τρίφωνα. Σύγκρισις μεζονοσ καὶ ἐλάσσονος κλίμακος. Ὁμόνυμοι κλίμακες. Ἀρχαία ἐλάσσων κλίμαξ τοῦ Λα. Γυμνάσματα καὶ ᾠσματα δημόδια ἐπ' αὐτῆς. Διπλῆ στιγμή.

Τάξις Δ'.

Αἱ λοιπαὶ μεζονοσ κλίμακες (Μι, Σι, Φα δίεσ., Ντο δίεσ., Λα ὕφ., Ρε ὕφ., Σολ ὕφ., Ντο ὕφ.). Σχετικὰ τῶν κλιμάκων τούτων γυμνάσματα καὶ ᾠσματα μονόφωνα, δίφωνα καὶ τρίφωνα, κλασσικὰ καὶ νεώτερα, κανόνες πολύφωνοι. Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μεζόνων κλιμάκων, ἑναρμόνιοι κλίμακες. Κλειδὶ τοῦ Φα, σχετικὰ γυμνάσματα. Διπλᾶ σημεῖα ἀλλοιώσεως. Αἱ λοιπαὶ ἐλάσσονες κλίμακες (Μι, Σι, Φα δίεσ., Ντο δίεσ., Σολ δίεσ., Ρε δίεσ., Λα δίεσ., Ρε, Σολ, Ντο, Φα, Σι ὕφ., Μι ὕφ., Λα ὕφ.). Σχετικὰ τῶν κλιμάκων τούτων γυμνάσματα καὶ ᾠσματα μονόφωνα, δίφωνα καὶ τρίφωνα, κλασσικὰ, νεώτερα καὶ δημόδια. Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐφ' ὅλων τῶν κλιμάκων. Ἀσκήσεις εἰς τὸν φωνητικὸν σχηματισμὸν τοῦ κύκλου ὅλων τῶν κλιμάκων μεζόνων καὶ ἐλασσόνων.

Τάξις Ε'.

(προαιρετικῶς)

Γυμνάσματα καὶ ᾠσματα μονόφωνα, δίφωνα καὶ τρίφωνα εἰς τὰς διαφόρους κλίμακας. Συγκοπὴ (δμαλή, ἀνώμαλος). Σχετικὰ γυμνάσματα καὶ ᾠσματα. Ἀντιχρονισμός, γυμνάσματα. Μέτρα 9)8, 12)8. Σχετικὰ γυμνάσματα καὶ ᾠσματα. Τριακοστὰ δεύτερα. Αἱ διάφοροι ἑυθιμικαὶ μορφαὶ αὐτῶν, γυμνάσματα μετὰ

σχετικῶν ἁσμάτων. Τρόπος. Οἱ δύο κύριοι τρόποι (μείζων-ἐλάσσων). Πῶς διακρίνομεν εἰς ποῖον ἐκ τῶν δύο κυρίων τρόπων ἀνήκει τὸ μουσικὸν ἔργον.

Τάξις ΣΤ΄.

(προαιρετικῶς)

Γυμνάσματα καὶ ἄσματα μονόφωνα, δίφωνα καὶ τρίφωνα εἰς τὰς διαφόρους κλίμακας. Προσφωδία. Χρωματισμοὶ ἐν ἐκτάσει. Ρυθμικὴ ἀγωγή· ὅλοι οἱ ὄροι αὐτῆς. Μουσικοὶ καλλωπισμοί. Συντομιαί. Μουσικὴ ἔκφρασις. Μουσικὴ φράσις. Χαρακτήρ. Ποία λέγεται κλασσικὴ μουσικὴ. Διάκρισις τῆς καλῆς μουσικῆς. Μορφαὶ τῶν μουσικῶν συνθέσεων (σονάτα, κοντσέρτο, συμφωνία κλπ.). Στοιχεῖα Ἱστορίας τῆς Μουσικῆς. Ἡ μουσικὴ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐν γενικωτάταις γραμματαῖς. Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Οἱ σπουδαιότεροι μουσικοὶ ὄλων τῶν ἐποχῶν. Οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς Μουσικῆς τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς καὶ τὰ σπουδαιότερα ἔργα αὐτῶν. Ἀνάλυσις καὶ ἀκρόασις ἔργων ὁργανικῆς ἢ φωνητικῆς μουσικῆς τῶν μεγάλων διδασκάλων Μπετόβεν, Μότσαρτ, Σούπερτ κλπ.

Παρατηρήσεις. 1. Εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων, ὁσάκις λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς φωνῆς (μεταφωνήσεως) τῶν μαθητῶν εἶναι δύσκολον νὰ ἀρχίσουν αἱ τρίφωνα ἀσκήσεις κατὰ τὴν ἀνωτέρω ὀριζομένην Γ' τάξιν, ἢ ἔναρξις τῆς τριφωνίας δύναται νὰ ἀναβληθῆ δι' ἀργότερον εἰς τὸν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκοντος κατάλληλον χρόνον.

2. Ἡ πλήρης ἐπίτευξις τῶν σκοπῶν τῆς διδασκαλίας τῆς ᾠδικῆς θὰ κατορθωθῆ, μόνον ἂν δημιουργηθῆ εἰς ἕκαστον Γυμνάσιον **καλλιτεχνικὴ** καὶ ἰδίως **μουσικὴ** ζωὴ, ἀποτελέσουν δὲ αἱ μουσικαὶ ἐκτελέσεις τῶν μαθητῶν καὶ ἰδίως αἱ τῶν μαθητικῶν **χορωδιῶν** οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς **δλης σχολικῆς**

ζωῆς καὶ τῶν καθέκαστον ἐκφάνσεών της. Διὰ τῆς ὀργανώσεως χορωδιῶν ἐκ τῶν καλλιφωνοτέρων μαθητῶν ὅλου τοῦ σχολείου κατὰ τὰ ἀπογεύματα τῆς ἐλευθέρου ἐργασίας, καὶ διὰ τῶν συχνῶν μουσικῶν ἐκτελέσεων ἐνώπιον ὅλων τῶν μαθητῶν, ἡ σχολικὴ ζωὴ ἀναπτύσσεται κατὰ τὸν εὐγενέστερον καὶ μορφωτικώτερον τρόπον.

13. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Ἡ διδακτέα ὕλη τῆς Γυμναστικῆς τοῦ Γυμνασίου, συνισταμένη εἰς ἀσκήσεις τῆς ὑγιεινῆς Γυμναστικῆς, τῆς σχολικῆς ἀγωνιστικῆς καὶ τῆς κολυμβήσεως, εἰς παιδιὰς καὶ χοροὺς καὶ εἰς ἐκδρομὰς καὶ πορείας, ἔτι δὲ εἰς ἀσκήσεις στρατιωτικῆς προπαιδεύσεως διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσκήσεις ρυθμικῆς γυμναστικῆς διὰ τὰς μαθητριάς, ἔχει ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ οἰκεῖον Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου καὶ εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδεδομένον Ὅδηγὸν τοῦ Διδασκάλου διὰ τὴν σωματικὴν ἀγωγὴν καὶ στρατιωτικὴν προπαιδευσιν τῶν σχολείων τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως. Ἐκ τῆς ὕλης ταύτης ἡ μὲν καθοριζομένη διὰ τὰ τέως Ἑλληνικὰ σχολεῖα θὰ διδάσκεται εἰς τὰς δύο κατωτέρας τάξεις τῶν Γυμνασίων, ἡ δὲ διὰ τὰ τέως Γυμνάσια εἰς τὰς τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις αὐτῶν. Εἰς τὸν Ὅδηγὸν τοῦ Ὑπουργείου ἀναγράφονται ἐπίσης ὅλαι αἱ μεθοδικαὶ ὁδηγίαι, αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τοὺς διδάσκοντας τὸ μάθημα τῆς Γυμναστικῆς. Ἡ κατανομὴ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων στοιχείων τῆς διδακτέας ὕλης τῆς Γυμναστικῆς εἰς τὸν διαθέσιμον διὰ τὸ μάθημα τοῦτο χρόνον γίνεται ἐκάστοτε κατ' ἀπόφασιν τοῦ συλλόγου τῶν διδασκόντων ἐν ἐκάστῳ Γυμνασίῳ, λαμβανομένην μετ' εἰσήγησιν τοῦ διδάσκοντος τὸ μάθημα τῆς Γυμναστικῆς.

II. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1. ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Τάξις Γ΄

1. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα περικοπῶν τοῦ ἐγκεχυμένου Λατινικοῦ Ἀναγνώστικοῦ. Βαθμιαία δι' αὐτῶν ἐξοικείωσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν καὶ τὸν Ῥωμαϊκὸν βίον.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνωτέρω ἀναγνώσεως ἐξετάσις τοῦ ὁμαλοῦ τυπικοῦ τῆς Λατινικῆς. Παράλληλισμός αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τυπικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

Ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν πρὸς ἐντύπωσιν καὶ εὐχερῆ χρῆσιν τῶν ἐκάστοτε ἐξεταζομένων μερῶν τῆς Γραμματικῆς (π.χ. γυμνάσματα κλίσεως, γενόμενα κατ' οἶκον ἢ ἐν τῷ σχολείῳ καὶ διορθούμενα ἐν τῷ σχολείῳ ὑπὸ τῶν αὐτῶν μαθητῶν, προφορικῆ ἢ γραπτῆ ἐν τῷ σχολείῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἀντιστρόφως προτάσεων συντεθειμένων ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἢ καὶ ὑπὸ τῶν μαθητῶν, σχετιῶν πρὸς τὰ ἐξετασθέντα μέρη τῆς Γραμματικῆς κλπ.).

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀναγνώστικοῦ καὶ ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα συντακτικὰ φαινόμενα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐξετάσις τῶν συνηθετέρων καὶ ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐρμηνεῖαν ὁμαλοῦ κειμένου ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν συντακτικῶν φαινομένων τῆς Λατινικῆς, ὡς τῆς χρήσεως τῆς Ἀφαιρετικῆς, τῶν συνηθετέρων προθέσεων καὶ τῶν συνηθετέρων συνδέσμων.

2. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα τοῦ ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Lhomond «Urbis Romae viri illustres».

Λογικὴ ἐπεξεργασία καὶ σύνδεσις τῶν ἀναγινωσκομένων πρὸς σχηματισμὸν περιεκτικῆς εἰκόνας τοῦ βίου τοῦ ἐκάστοτε ἱστορουμένου ἀνδρός.

Ἐπανάληψις διὰ καταλλήλων φράσεων τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν νέων λέξεων ἐν τῷ κειμένῳ.

Τάξις Δ'.

1. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκ τῶν βίων τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος μέχρι τέλους Ἰανουαρίου, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου ἐκλεκτῶν μερῶν ἐκ τῶν «*Commentarii de bello civili*» τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ὡς τῶν κατὰ τὴν ἐν Φαρσάλιοις μάχην, βιβλ. γ' κεφ. 82—104) ἢ ἐκ τῆς τοῦ Κοιουτίου Ρούφου «*Historia Alexandri Magni Macedonis*» (βιβλ. III κεφ. 1, 2, 5, 7, 8, 10, 12—βιβλ. IV κεφ. 7, 8, 15—βιβλ. VI κεφ. 2, § 1—8—βιβλ. VIII κεφ. 1 καὶ 2 § 5—8; βιβλ. X. κεφ. 5), ἔτι δὲ ἐνίων ἐκ τῶν μύθων τοῦ Φαίδρου.

Ποικίλη ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων τὸ μὲν πρὸς σχηματισμὸν περιεκτικῆς εἰκόνας τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, τὸ δὲ πρὸς συναγωγὴν τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων ἐκπολιτιστικῶν καὶ ἠθικῶν στοιχείων.

Ἀντιπαραβολὴ τῆς Ἱστορίας τοῦ Κοιουτίου Ρούφου, ἐφόσον ἀναγινώσκεται, πρὸς τὴν Ἀνάβασιν τοῦ Ἀορριανοῦ καὶ τῶν μύθων τοῦ Φαίδρου πρὸς τοὺς Αἰσωπεύς.

Συμπλήρωσις τῆς ἐννοίας τῆς Ἱστοριογραφίας διὰ τῶν εἰδῶν τῆς Βιογραφίας καὶ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

Ἐπανάληψις διὰ καταλλήλων φράσεων τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν νέων λέξεων καὶ ταξινόμησις αὐτῶν καθ' ὁμάδας (ἀναφερομένας ἐν ποδ. εἰς τὴν πόλιν, τοὺς κατοίκους, τὰ ἐλαγγέλιμα αὐτῶν, τὸν στρατὸν κλπ. ὡς *urbs* (ἄστυ) *oppidum* (πόλις), *patria*—*incolae*; *homines*, *virī*, *feminae*, *senes* κτλ.).

2. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνωτέρω Ἀναγνώσεως ἐξέτασις τοῦ ἀνωμίλου τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς μετὰ ποικίλων ἐργασιῶν τῶν μαιθητῶν πρὸς ἐντύπωσιν καὶ εὐχερῆ χρῆσιν αὐτοῦ, ὡς ἐν τῇ τρίτῃ τάξει.

Ἐκ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς καὶ ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα συντακτικὰ φαινόμενα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν συντακτικῶν φαινομένων τῆς Λατινικῆς, ὡς τῆς χρήσεως τῶν πτώσεων ἐν γένει, τῶν ἀντωνυμιῶν, τῶν χρόνων τοῦ ρήματος, τῶν ἐγκλίσεων αὐτοῦ ἐν ἀνεξαρτήτῳ (ιδίως τῆς Coniunctivus) καὶ ἐν ἐξηρητημένῳ λόγῳ τοῦ ὑπίου, τοῦ γερονδίου καὶ τοῦ γερονδιακοῦ.

Ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν : Α) πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἐκάστοτε ἐξετάζομένων μερῶν τοῦ Συντακτικοῦ (ὡς α : προφορικῆ ἢ γραπτῆ ἐν τῷ σχολεῖῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν ἢ τἀνάπαλιν προτάσεων σχετικῶν πρὸς τὰ μέρη ταῦτα, διδομένων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, β : ὅμοιαι μεταφράσεις προτάσεων συντασσομένων ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν Β) πρὸς ἐφαρμογὴν μειζόνων καὶ αὐτοτελῶν δεδιδαγμένων τμημάτων αὐτοῦ (ὡς α : γραπτῆ ἐν τῷ σχολεῖῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν καὶ τἀνάπαλιν γυμνασμάτων ἀναφερομένων εἰς τὸ ἐκάστοτε ἐφαρμοζόμενον τμήμα καὶ ἄμεσος διόρθωσις αὐτῶν ἐν τῷ σχολεῖῳ ὑπὸ τῶν μαθητῶν, βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, β : γραπτῆ ἐν τῷ σχολεῖῳ μετάφρασις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ τἀνάπαλιν δεδιδαγμένου κειμένου, παρουσιάζοντος τὰ πρὸς ἐφαρμογὴν συντακτικὰ φαινόμενα).

Τάξις Ε'.

1. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία α) ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ Κικέρωνος : pro Archia poeta, in Catilinam III ἢ IV, pro Ligario, pro Marcello, β) ὀλίγων ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κικέρωνος (Ad familiares II, 4, 5, 6 IV, 4-V, XIV, 2, ad Allicum III, 7-V, 15-VI, 9-VII, 9-XIII, 52-XIV, 10-XVI 4) μέχρι τέλους Φεβρουαρίου.

Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων λόγων τοῦ

Κικέρωνος ανάλογος πρὸς τὴν τῶν λόγων τῶν Ἑλλήνων ῥητόρων. Ὁ Κικέρων ὡς ῥήτωρ. Σύγκρισις αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας ῥήτορας.

Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων ἐπιστολῶν τοῦ Κικέρωνος πρὸς σχηματισμὸν ἀπλῆς καὶ σαφοῦς ἐννοίας τοῦ λογοτεχνικοῦ εἶδους τῆς ἐπιστολῆς.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαρτίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία κατ' ἐκλογὴν μερῶν ἐκ τῶν Μεταμορφώσεων τοῦ Ὀβιδίου (ὡς τῶν κατὰ τὸν Φαέθωνα (II, 1—366) ἢ τῶν κατὰ τὴν Νιόβην (VI 146—312) κτλ.

Ἐπεξεργασία τῶν ἀναγινωσκομένων μερῶν ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν. Ὁ Ὀβίδιος ὡς ἐπικός ποιητής. Τὸ εἶδος τῆς ἐπικῆς τοῦ ποιήσεως.

Σύντομος ἐξέτασις ἐκ τῆς Λατινικῆς Μετρικῆς τοῦ δακτυλικοῦ ἑξαμέτρου καὶ ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἑμμετρον ἀνάγνωσιν τοῦ ἐκάστοτε ἐρμηνευομένου μέρους.

2. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων συμπλήρωσις τοῦ Συντακτικοῦ. Συχνὴ ἐπισκόπησις ὁμάδος ὁμοειδῶν συντακτικῶν φαινομένων τῆς Λατινικῆς γλώσσης, σύγκρισις τούτων πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῆς Ἑλληνικῆς, κατάδειξις τῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν καὶ γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία αὐτῶν (π.χ. τῆς Γενικῆς ἀπολύτου, Αἰτιατικῆς ἀπολύτου, τῆς ἀπορορίας τοῦ ἐξηρητημένου λόγου ἐκ τοῦ ἀνεξαρτήτου κλπ.). Παράλληλισμός ἰδίως τῆς ἐν ταῖς δύο κλασσικαῖς γλώσσαις χρήσεως τῆς Ὑποτακτικῆς ἐν τῷ ἐξηρητημένῳ λόγῳ καὶ διασάφησις τῆς βασικῆς ἐν ταύτῃ διαφορᾶς τῶν γλωσσῶν τούτων (consecutio temporum). Προσεκτικὴ ἐξέτασις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν καθέκαστον συντακτικῶν φαινομένων αὐτῆς πρὸς τὴν λογικὴν παράστασιν τῶν νοημάτων. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν καὶ τὰνάπαλιν πρὸς βλαθεῖαν καὶ

πλήρη κατανόησιν τῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν τῶν δύο γλωσσῶν.

Τάξις ΣΤ'.

1. *Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία* κατ' ἐκλογὴν μερῶν ἐκ τῆς Αἰνειάδος τοῦ Οὐεργιλίου μέχρι τέλους Ἰανουαρίου.

Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τέλους Μαρτίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκλεκτῶν μερῶν τοῦ Β' βιβλίου τοῦ ad Marcum filium de officiis (Κεφ. 1, 2, 6, 7, 8, 9-14, 15-24) ἢ τοῦ Somnii Scipionis τοῦ Κικέρωνος ἢ κατ' ἐκλογὴν μερῶν ἐκ τῶν πρώτων βιβλίων τοῦ Λιβίου ἀναφερομένων εἰς τὴν διαγραφὴν καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν μεγάλων προσωπικοτήτων καὶ σπουδαίων γεγονότων.

Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ᾠδῶν τινῶν τοῦ Ὀρατίου (π.χ. ἐκ τῶν I, 1, 3, 6, 10, 13, 14, 21, 22, 37, II, 1, 7, III, 8, 13, 25, 30).

Ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγνωσσομένων συγγραφέων ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τῶν αὐτῶν λογοτεχνικῶν εἰδῶν. Οὐεργίλιος καὶ Ὀμηρος. Ὁ Κικέρων ὡς φιλοσοφικὸς συγγραφεὺς. Ὁ Λίβιος ὡς ἱστορικός. Ἡ λυρική ποίησις τοῦ Ὀρατίου.

2. *Γλωσσικὴ διδασκαλία* καὶ γλωσσικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

2. ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΑ

Τάξις Α'

Οἰκιακαὶ ἐργασίαι. Ἀπλοῦν κέντημα λευκὸν καὶ χρωματιστόν. Πλέξιμον παιδικῶν ἰδίως εἰδῶν. Ἐπιδιορθώσεις φορεμάτων (ἐμβάλωμα) καὶ περιποδίων (μαντάρισμα). Στοιχειώδης μαγειρικὴ καὶ παράθεσις τῶν παρασκευαζομένων ἐν ἐφαρμογῇ.

Τάξις Β'.

Οικιακαὶ ἐργασίαι. Κοπτική καὶ ῥαπτική ἀπλῶν ἀσπρορρούχων, ἰδίως νηπιακῶν καὶ παιδικῶν. Ἐπιδιορθώσεις φορεμάτων (ἐμβάλωμα). Πλύσις (βαμβακερῶν, λινῶν, μαλλίνων, μεταξωτῶν καὶ δαντελλῶν). Σιδέρωμα, κολλάρισμα. Στοιχειώδης μαγειρική καὶ παράθεσις τῶν παρασκευαζομένων ἐν ἐφαρμογῇ (συνέχεια). Καθαρισμὸς τῶν μαγειρικῶν καὶ ἐπιτραπέζιων σκευῶν.

Τάξις Γ'.

Οικιακαὶ ἐργασίαι. Κοπτική καὶ ῥαπτική ἀπλῶν ἐξωτερικῶν ἐνδυμάτων, ἰδίως παιδικῶν. Καθαρισμὸς κηλίδων. Στοιχειώδης μαγειρική καὶ παράθεσις τῶν παρασκευαζομένων ἐν ἐφαρμογῇ (συνέχεια). Διατήρησις τροφίμων καὶ ἐδεσμάτων.

Τάξις Δ'.

Οικιακαὶ ἐργασίαι. Κοπτική καὶ ῥαπτική ἀπλῶν ἐξωτερικῶν ἐνδυμάτων. Στοιχειώδης μαγειρική καὶ παράθεσις τῶν παρασκευαζομένων ἐν ἐφαρμογῇ (συνέχεια). Τὰ διὰ τὰ νήπια κατάλληλα ἐδέσματα καὶ ἡ παρασκευὴ αὐτῶν.

Τάξις Ε'.

Οικιακὴ οἰκονομία. Αἱ ἀπαραίτητοι εἰς τὴν οἰκοδέσποιναν γνώσεις ἐκ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας μετὰ πρακτικῶν ἐφαρμογῶν.

3. ΥΓΙΕΙΝΗ

Διὰ τὰς μαθητρίας τῆς Ε΄ τάξεως (βλέπε σχετικὸν μέρος προγράμματος).

4. ΩΔΙΚΗ

Διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μοθητρίας τῆς Ε΄ καὶ ΣΤ΄ τάξεως (βλέπε σχετικὸν μέρος προγράμματος).

5. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ

Δι' ὀμάδας ἐκ μαθητῶν (μαθητριῶν), ἰδίως τῶν ἀνωτέρων τάξεων, ἐκδηλούντων καταφανῆ κλίσειν καὶ ἀξιόλογον ἐπίδοσιν πρὸς ὠρισμένα μαθήματα (ἱστορικοφιλολογικά, φυσικομαθηματικά, καλλιτεχνικά, πρακτικά). Ἐπεξεργασία, ἐμβάθυνσις καὶ ἐπέκτασις τῆς κατὰ τὰς ὑποχρεωτικὰς ὥρας τῶν μαθημάτων διδασχθείσης ὕλης. Ἐφαρμογαὶ καὶ ποικίλαι ἐργασίαι ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Εὐρυστάτη χοῆσις βοηθημάτων (βλέπε: «Κατευθύνσεις καὶ ὁδηγίαι»).

ΣΧΕΔΙΟΝ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Μαθήματα ύποχρεωτικά	Ώραι καθ' εβδομάδα						
	Τάξεις						
	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Σύνολον
1) Θρησκευτικά... ..	2	2	2	2	2	1	11
2) Ἀρχαῖα Ἑλλην.	8	8	9	9	9	9	52
3) Νέα Ἑλληνικά... ..	5	4	3	3	3	3	21
4) Γαλλικά... ..	—	2	4	4	4	3	17
5) Ἱστορία... ..	2	2	2	2	4	4	16
6) Μαθηματικά Κο- σμογραφία... ..	3	3	3	3	3	3	18
7) Φυσιογνωστικά... ..	3	3	3	3	3	3	18
8) Γεωγραφία... ..	2	2	2	1	1	—	8
9) Ὑγιεινή... ..	—	—	—	1	—	—	1
10) Τεχνικά... ..	3	2	1	1	1	—	8
11) Ὠδική... ..	2	2	1	1	—	—	6
12) Φιλοσοφική προ- παιδεία... ..	—	—	—	—	—	4	4
Σύνολον ὥρων	30	30	30	30	30	30	180

13) *Γυμναστική καὶ γυμναστική ζωή.* Ὁ δι' αὐτὴν διατε-
θειμένος χρόνος κατανέμεται κατ' ἀπόφασιν τοῦ συλλό-
γου τῶν διδασκόντων εἰς ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος
ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς, τοῦ τόπου καὶ τῆς
ὅλης σχολικῆς ζωῆς.

Μαθήματα προαιρετικά.

- 1) *Λατινικά* ἀνὰ 3 ὥρας καθ' εβδομάδα εἰς τὰς 4 ἀνωτέ-
ρας τάξεις.
- 2) *Οἰκοκυρικά* διὰ τὰς μαθητρίας ἀνὰ 1 ὥραν καθ' ἐβδο-
μάδα εἰς πάσας τὰς τάξεις.
- 3) *Ὑγιεινή* διὰ τὰς μαθητρίας τῆς Ε' τάξεως 1 ὥραν καθ'
ἐβδομάδα.
- 4) *Ὠδική* ἀνὰ 1 ὥραν τὴν ἐβδομάδα εἰς τὴν Ε' καὶ ΣΤ'
τάξιν.
- 5) *Μαθήματα Εἰδικῆς Ἐπιδόσεως* κατὰ τὰ ἀπογεύματα
ἐλευθέρας ἐργασίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Κατ' ἀπόφασιν τοῦ συλλόγου ἐνὸς Γυμνασίου ἐπαρκῶς δικαιολογουμένην (λόγω ἰδιαιτέρων συνθηκῶν τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ τόπου, ἢ λόγω ἐφαρμογῆς ἀπογευμάτων ἐλευθέρου ἐργασίας κτλ.) καὶ μετὰ σχετικὴν ἔγκρισιν τοῦ Ἐκπδ. Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, δύναται νὰ γίνῃ ἀξιομείωσις τῶν ὥρῶν ὠρισμένων μαθημάτων. Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει ὁ ἀριθμὸς τῶν ὥρῶν τῶν ὑποχρεωτικῶς διδασκομένων καθ' ἑβδομάδα μαθημάτων δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίῃ τὰς τριάκοντα.

2. Ἡ διδακτικὴ ὥρα ὑπολογίζεται εἰς 40—45 λεπτὰ τῆς ὥρας. Συνεπῶς ἡ καθημερινὴ ὑπ' ἄχρεωτικὴ ἐργασία ἐν τῷ σχολεῖῳ δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς προμεσημβρινὰς 4—4 1/2 μόνον πλήρεις ὥρας, τῶν ἀπογευμάτων ἀφιεμένων ἐλευθέρων διὰ τὴν προαιρετικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ σχολεῖῳ καὶ ἐν τῷ εἴκῳ καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς γυμναστικῆς, καλλιτεχνικῆς καὶ τῆς σχολικῆς ἐν γένει ζωῆς. Ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ καὶ ὁργάνωσις τῶν ἀπογευμάτων τούτων, ἔξαρωμένον κατὰ πολὺ ἀπὸ τὰς συνθήκας καὶ τὰ μέσα ἐκάστου σχολείου, ἐπαφίεται εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ συλλόγου.

3. Διὰ τὴν προαιρετικὴν ἐργασίαν τῶν τάξεων καὶ τῶν ὁμιῶν οἱ μὲν διδάσκοντες ἐργάζονται ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ὥρῶν τῆς ὑποχρεωτικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας, οἱ δὲ μαθηταὶ 3 ἢ 6 τὸ πολὺ ὥρας καθ' ἑβδομάδα πέραν τοῦ ὁρίου τῶν ὑποχρεωτικῶν δι' αὐτοὺς μαθημάτων.

4. Πλήρεις καὶ λεπτομερεῖς ὁδηγίαι ἐπὶ τοῦ παρόντος προγράμματος θέλουσιν ἐκτεθῆ εἰς τὰς «Κατευθύνσεις καὶ ὁδηγίας τῶν Προγραμμάτων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.»

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Νοεμβρίου 1931

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
Α. ΖΑΪΜΗΣ

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

